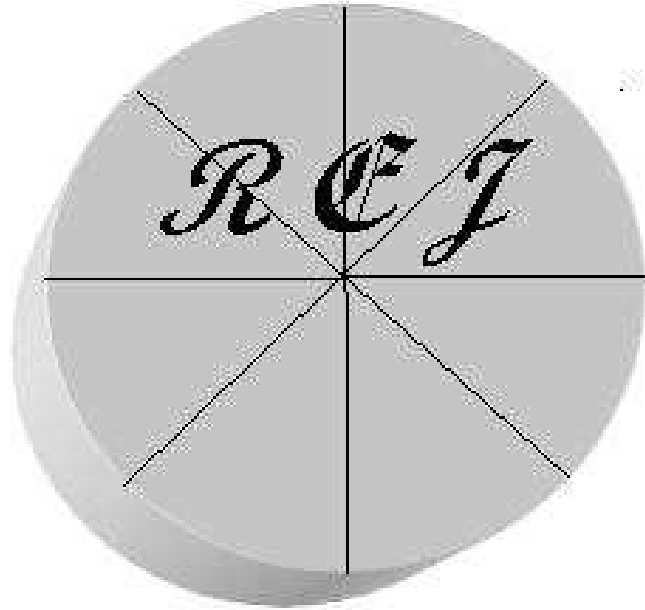

Romani E Journal

ISSN 2000-4885

Ansvarige utgivare: Gregor Kwiek
Utsedd av: Romano Pasos Research Centre

Romani Misrepresentation

Winter/Vinter No 7. 2011

Table of Contents

Editorial and Summary of Contributions

3

O Yanko le REDJOSKO: *E istoriya le rromengi*

5

Saimir MILE: *Rroms, « gens du voyage », « roms migrants », who is who in France?*

16

Linn JANSSON: *Romerna – det kriminella kollektivet. En diskursanalys av svensk medias skildring av romer och kriminalitet*

22

Editorial and Summary of Contributions

The purpose of Romani E Journal is to combat antiziganism and to challenge misconceptions about the Romani people by spreading knowledge. The need for enlightenment in Romani related matters must not be underestimated. The lack of knowledge regarding Roma is a major cause of antiziganism and its various expressions. Romani related matters concern many academic fields, such as history, ethnology, linguistics, law and political science. However, Romani history is neglected, state officials often lack proper knowledge about the situation of the Romani community and about minority political legislation. At the same time, knowledge of the Romani culture and language and of the reality of Romani individuals, families and groups remain on a generally low level and the few glimpses of Roma and Romani related issues that reach the general public often have various media as their sources. Unfortunately, information found in media reports on Romani related topics to a large extent show signs of (sometimes severe) lack of knowledge and understanding for the reported issues. The situation within the Romani community is on the other hand far from always better; the general lack of knowledge affects also, often in a negative way, the ones who have been the subjects of research, legislation and debate and this may have consequences on how Romani individuals view themselves and people in their vicinity. It may also lead to, for instance, not understanding ones own history and present situation. Therefore, in this, the seventh issue of Romani E Journal, we focus on Romani misrepresentations and their causes.

The contribution from O Yanko le Redjosko (Dr. Ian Hancock) carries the title *E istoriya le rromengi* and is written in Romani. This article gives insight into Romani history and the misrepresentations of Romani history that have been made by scholars in the past. The article plays an important role in challenging antiziganism as it is one of the few documents on Romani history that is written in Romani.

In the article *Rroms, « gens du voyage », « roms migrants », who is who in France?* Saimir Mile relates how terminology used in France lead to misunderstandings and misrepresentations and how this affects both the Romani minority in France and the image of them. The contribution of Mile is interesting as it illustrates not only the importance of both terminology itself but also the importance of understanding it. By explaining various concepts Mile sheds light over the terminology in question and over those most concerned by it.

The following contribution to this issue is a Bachelor of Arts thesis in social work written by Linn Jansson at the Faculty of Human Sciences at the Mid University in

Sweden. The title of the thesis is *Romerna – det kriminella kollektivet. En diskursanalys av svensk medias skildring av romer och kriminalitet* and shows how Swedish news media often connect Roma to crime and that these media create a stereotype image of the Romani culture as static and unchanging. Jansson aims at revealing underlying structures of power, mechanisms of discrimination and the power of the media. The thesis of Jansson is highly relevant; news media ought to be neutral and objective in relation to the information they spread, but when it comes to Roma this principle is far from always respected, with the result that the public image of Roma is still negative and stereotype.

E ISTORIYA LE RROMENGI

kathar

O Yanko le Redjosko

De but bersha, le gazhikane akademikulya kay studiyisarde amare Rromen chi zhangle katar avilyam. Mishto zhangle ke areslyam la Oropate vunivar mashkar o 12-to th'o 15-to kenturiyi, numa chi zhangle kay samas may-anglal katar kodya vriamya, thay chi zhangle savo narodo samas. Akanutnes, ame zhanas but may chachimata pa amari istoriya.

E Kezdiya e Sikyavimaske Rromane

Falas ke may de sar yekh aresipe sas and'e Oropa. Prinzharas makar trin aresimata perdal amborim duy-trin vechi. Le oropyane diyalektulya amara chibake peren ande trin grupi kay rrezin yasnones trin averfyalutne tradimata. Mashkar goleste e may bari migratsiya sas kana le Xoraxa thodine-pe te intregin and'e balkanitske thema, te buxlyaren vi pengi politikalni zor vi e musulmaniya. Kodole Xoraxa le *Otomani* buchonas; von kezdisarde pengi amperatsiya and'o bersh 1299 P.X; achili zhi ka o bersh 1923. Inzardini e Otomaniya anda e Anatoliya (akana kay si e Turkiya) ka e Balkani. Si arakhle adjes but rromane musulmani ande kol thema. Zhanas ke kodole pervi Rrom vi kateniyi vi azhutarya sas, le Xoraxayenge.

Pervones, le gazhe and'e sudo-Oropa chi zhangle te ala le Rrom sas ekh fyalo Xoraxay vay na. Dikhle pe lende sospektsiyasa. Avri de sya izdrazo prinzharde ke le Rrom nas Xoraxa, chi dazhi musulmani. Nachayno, chi zhangle kon *sas* le Rrom.

Chaches, zhanas akana ke vuni Rrom ande kodya vriamya dastisarde te phukeren le gazhenge katar avile; numa konik chi serdja les thay vriamasa vi dazhi bisterdjam amari chachuni istoriya. Vuni mashkar lende gindisarde ke areslyam le chonestar. Aver gazhe gindisarde ke avilyam katar dur tele anda la phuvako ilo. Vi aver patyaye ke Zhidovulya samas. Konik sas vorta. Apo—sar arakhle o chachimos p'amende? Nachayno arakhle. Kerdilyas kakya:

And'o bersh 1760, yekh shtudento sas, kay bucholas o Stevo Valyi; avilo anda o foro *Raab* and'o Ungriko Them (adjes o *Győr* buchol). Shtudisarelas e religiya ande e Ulandiya,

and'ekh universitetu and'e Leyda. Barvali sas peski familiya, thay but Rrom kerde munka pe e estantsiya lengi. Butivar zhalas o Stevo te beshel lensa 'ay te xal e vriamya. Sikyilo ekh tserra amara chibatar. Sas sare kodole universitetoste tergo yekhe avre universitosa and'e Pharaliya (e Indiya): trin indiyake shtudentulya kamas aven k'e Leyda te shtudiyin, thay trin anda e Ulandiya kamas zhan la Pharaliyake te konchayin penge shtudiyi. Ekh djes, kadya zhal-pe e istoriya, o Stefan beshelas ande e hodenimaski soba le shtudentongi thay el shtudentulya anda e Pharaliya vi beshenas kothe. Beshlya pasha lende te vrakerel lensa. Von diskutisarenas vareso pa indiyaki chib. Sa de yekh o Stefan prinzhardjas ke but alava kay phende myazonas le alava and'e rromani chib kay sikyilo le Rromendar and'e Raab. Murmurisailo. Amborim le Rrom avile la Phariyatar. Puchlyas le Indiyandar te ramon leske lista yekh miya svatonge ande lengi korkorri chib, thay kana gelo palpale khere, tistara arakhlya le Rromen thay phuchlya lendar te den leske sa kol svatulya rromanes. Maladjile! Chaches, halyeras akana ke nas sa chachi, kodya paramichi, numa dosta kodole svatondar myazonas-pen, ke o Stevo zhanglo ke baro arakhipe sas.

Chi zhanglo so te kerel peska listasa. Apo, djas la yekhe peske amaleske, shtampari kay bucholas o Stevo Pap Shatmari Nemet. And'o bersh 1763 PX. o Nemet djas e treyaba yekhe bare vazhnone grofoske ande e avstrovungariki kateniya kay bucholas o Shekelyi le Dobosko. And'o rrundo—numa deshutrini bersh nakhlesas may anglal katar anzardja les vov—o Dobosko djas e lista le redaktoroske la *Bechyaki Gazeta*, o Gyorgi Pray, kay thodja la ande gazeta thay agore, and'o shovto chon, 1776, kodo zhanglipe sas avryal and'o yado.

Amborim o Pray nas o pervo manush te anel e nevimata ka e lumya. Yekh bersh may anglal dikhlili tsini klishka e akademikostar o Samuel ab Hortis. Ande peski klishka arakhlili sa gadja istoriya. Na but zhene seren e Hortisos vay e Prayos. Kas seras ame adjes si o Heinrich Grellmann, kay ramosardja e may prinzherdi klishka pa'l Rrom kodole vremendar.

Sikyavimaske Rromane and'o Deshinyato Kenturiya

Zumadja o Grellmann te arakhel katar, and'e Pharaliya, avile amare perintiyi. Manglyas vi te zhanel *kana* mukhle kodo them, thay *sostar*. Dihklyas ke, ande e Oropa, amare Rrom kerenas sa le zhungale, bipatyivale munchi, thay ke vuni sas muzikanchi. Kodole, hatyardjas, sas le butya kay kerde le may chorre, birrundoske manusha and'e Pharaliya—le manusha and'o may teluno rrundo ande o sotsialno strukturo indiano. Kodo strukturo kerdilo shtare rrundondar. O may vucho si le *braxmini*, le svuntsi manusha. O duyto si e *kshatriya*—le kateniyi—o trito si e *vaysya*—le dukyanzhivulya 'ay le fermarya, thay le may xarne si le *shudri*. Le shudri

kerde sa le munchi pokelime. Pasha kadya o Grellmann gindisardja ke, finka le Rrom ande e Oropa kerenas kodo fyalo butyi, yasno sas ke amare perintiyi sas shudri.

O arakhipe o may baro t'avel pala kodo sas and'o bersh 1830. Atunchi yekh katena and'e kateniya britanitsko kay busholas o John Harriott mothodja savorrenge ke arakhlyas o chachimos pa amaro identiteto. Arakhlya les and'ekh klishka, *O Lil le Thagarengi*, kay ramosardja les o farsikanitsko Firdavsi and'o deshuyekh to kenturiya. Istoriya sas le narodonge farsikanitske. Ande kodya klishka paramichi sas p'ekh sluchayimos and'e Farsiya and'o bersh 439 KV. Atoska o Shankalo, thagar and'e Pharaliya thay zhamutro le thagaresko la Farsiyako o Baxramguro, vizitardja peske sokros 'ay dihklya ke le themutne and'e Farsiya nas vesoli. Phenke "sokrona ka' tradav tuke desh miyi muzikanton la Pharaliyatar tyire themutnen te loshyaren."

Kana areslo khere tradjas le desh miyi bashalden anda o Sindo peske sokronge. Numa o Baxramguro nas vesolo pala lende, thay pala yekh bersh gonisardjas vov savorren peska amperatsiyatar. O lil le Firdavsyosko chi phenel kay gele kodole bashalde. Chi phenel ke ambolde palpale and'e Pharaliya. Apo o Harriott patyaya ke musay sas ke tradine karing vestoste, karing e Oropa.

Plachaya savorren, kadya eksplikatsiya. Katka sas istoriya kay sikedyas sar but Indiyaya aresle and'o vesto, thay savatar butyi kerde. Sigo pala kodo yekh aver shkolari, ramosardya and'o pervo alavari amara chibako ke prinzhadyas ke kodole xarne shudrake manusha ande e Pharaliya akharde-pe le *dom*, thay ame akhardas amen le *Rrom*. Kodo sas e zaxaro p'e marikli. D'atunchara pashunes sako klishka ramome pa amende del pale kodya istoriya. Numa nay vorta.

So Hatyeras Akana?

Ande kakale djes si but may sikyerde Rrom and'e lumiya. Djes-djesestar, baryol o gin. Thos amen akana te shtudiyis amari korkorri istoriya, thay te vushtiyas angla le shkolaren gazhikane kay ramon amenge amari istoriya, dazhi ke gindin amenge.

Ande le bish bersh nakhle avili yekh grupa Rromenge sikyerde, kay avile palpale te dikhen pashunes e tsine pertsi amara istoriya. May de sar ekh shel bersh avilo and'el gundulya vuni gazhikane akademikonge ke amare perintiyi sas amborim kateniyi thay katenyake azhutarya, numa kadityi de xor sas o patyayimos ke kodole rane Rrom sas chorre mangitorchi, ke kodo hatyeripe spidile pe rigate. Nashti prinzharen soma ke patyivale sas amare perintiyi.

Kana dikhas andre amari rromani chib, shay arakhas but belchugulya pe soste te amblavas e proba—e evidentsiya amare neve hatyerimatangi.

Puchimata

Le puchimata kay sam akana te atvetis amare neve zhanglimatansa si oxto: *o yekhto*—kana telyarde amare perintiyi la Pharaliyatar; *o duyto*—kon sas kol pervi zhene; *o trito*—sostar mukhle von e Pharaliya; *o shtarto*—sar aresle von la Vizantiyate; *o panchto*—sar le Indiyaya parrudisayle t’aven le Rrom and’e Vizantiya; *o shovto*—sar aresle and’e Oropa, thay *o iftato*—kon *si* le Rrom? Nitala kado paluno si o may vazhno anda’l puchimata, nashti das les anglal zhi ka but may zhanas pa’l aver sluchayimata. Apo, avasa palpale kakale puchimaste telal.

1. *Kana telyarde.* Kakaleske, si te dikhas andre e chib amari. E rromani chib si indiyaki, thay ande lako baripe myazolas le aver chiba and’e Pharaliya. Le indiyake chiba si sya and’ekh bari familiya kay buchol “indoaryani.” Adjes, le nyamulya la rromana chibake kay panda arakhas and’e Pharaliya si e hinditska, e vurduvitska, e pandjabitska, e gudjaratitska, e bangalitska thay but, but aver. Domult la kezdiyate, sas savorrende trin fyalulya alava and’e gramatika: murshano, zhuvlikano thay nutralno. Sako svato apartinil ekheske anda kakala trin grupi. Numa si la rromana chibate duy grupi feri (murshano ’ay zhuvlikano); o trito—o nutralno—xasayli le indiyake chibendar karing o bersh 1000 PX. Sikyavas rromanes le murshane alava e lavesa *o*, thay le zhuvlikane alava e lavesa *e*: *o* Rrom, *o* grast, *o* kher, *e* Rromni, *e* siniya, *e* soba. Bishayutno si ke le perintiyi telyarde la Pharaliyatar may anglal katar o deshuyekhnto kenturiya; te mukhlesas atunchi adjes dikhasas trin fyalulya alavenge thay na duy. Pala godya, zhanas kana sas e may rani data ke shay telyarde la Pharaliyatar. Musay atunchi te zhanas kana aresle and’e Oropa. Mashkar kol duy vremi amare perintiyi nakhle perdal o them mashkar e Pharaliya th’e Oropa.
2. *Kon sas kol pervi zhene.* Le Indiyaya kay marde nas militsiya ferdi; sas vi azhutarya. O thagar dyasas le ketayen may vucho rrundo sar *radjputulya*, svato kay phenel pe “printsonge chavorre” and’e indiyani chib. Zhi k’adjes arakhayle grupi and’e Pharaliya, sar le Bandjara, kaske perintsiyi, phenen, sas radjputulya. Numa le may but zhene, mashkar goleste, nas militarne. Azhutarya sas, manusha ’ay manushnya

kay gele le ketayensa te keren gata e marimaski niva, te pravaren len, te bashaven lenge, te sastyaren le rranimen 'ay te lachyaren le phagerde xanrre thay ferimaske gada. Sas le ketaya manusha ferdi; le azhutarya sas vi manusha vi manushnya, thay avile bute averfjalutne narodondar and'e Pharaliya; savorre sas hinduvitske. Andine sas and'ekh than te vushten-pen prechiv le Maxmudos. Na musay te bisteras ke sas vi hinduvitske ketaya kay marenas le Musulmanonge, vay militarne rrobiyasha, akharde *rrulami*, vay mersenarya—biloyalne manusha kay marde varekasagodi ferdi le lovenge.

3. *Sostar mukhe la Pharaliya*. M'ekh data si te pharravas e chib. Pashales oxto shel indiyane thay farsikanitski alava arakhadile and'o alavari antrego. Anda kodole, arakhas ekh burnek alava save si militarne. Chi arakhas but agrikultorne alava, vay piryasutne, vay kakyavarne. Phenimaske vuni anda'l militarne svatulya si *xanrro*, *bust*, *lodel*, *radel*, *lur*, *nizhako*, *poshavel*, *trushul*, *vidjavel*, *sula*, th.m. Adjes, vuni mashkar kol svatulya phenen-pe aver prami: *trushul* akana si xristiyano semno, numa anglunes sas trine-gorengo piko; *bust* si vi piko numa akanutnes may butivar znachil e rruda pe soste te pekhas bakro. O svato *gazho* kerdilo e purane indiane svatostar *gajjha*—manush kay nay ketani. Aver svatulya savensa akharas ame le gazhen si *das*, *goro* thay *gomi*: so'l trin phenen-pen “militarno rrobiyash.” Yasno si ke yekh identiteto militarno sikedyas-pe bares and'amari istoriya. Kodole alava sas ande amari chib dekin e pervi djesa. Apo, anda soste arakhen-pen kol svatulya ande amari chib? Veska le zhene kaste sas kodole svatulya amborim sas ketaniyi. Zhanindoy akana *kana* sas e may rani data te dastisarde te mukhen lengo them (na may ranes de sar e deshuyekh to kenturiya), thay *kon* sas (ketayi amborim), trubul te rodas so militarno sluchayimos sas atoska. Sigo arakhas ke, mashkar le bersha 1001-1026 PX o baro sheruno musulmano, o Maxmud la Rraznako phiradyas peska armasa te kerel pashtyi deshuduy intregimata and'e nordvestutni Pharaliya te buxlyarel vi peski religiya vi pesko them karing o esto. Pala leste, e may but sas dubimata. E *Rrazna* sas lesko foro; adjes, panda shay arakhes les ande o Afranistan. Leski arma buchonas le *Rraznavidi*. Bolavimaste, le Indiyaya kide kethanes bu'zhene te keren penge lur, numa pashtye sako data, nas len neritoriya. Le Rraznavidi mudarde buten, thay astarde but may sar militarne rrobiyasha. Line len ka lengi kazarma and'o foro *Peshavaro*; ekh purani indiyani vyasta phenel ke may de sar ekh dopash milyono Indiyaya arakhle-pen phandarde. Pasha le Indiyaya yekh

aver narodo line sar rrobiyasha; le Rraznavidondar: le *Seldjuki* sas. Sar le Rraznavidi, le Seldjuki sas vi musulmani, numa pe perdalutne riga sas; mashkar yekhavreste dushmaya sas. Thay vi sar le Rraznavidi, sas lende bari amperatsiya kay mangle te baryaren. Mashkar le bersha 1038 thay 1040 le Seldjuki thay le Indiyaya hamisayle kethanes te xurdyaren le Raznaviden.

Sar aresle la Vizantiyate. And'o bersh 1071 PX le Seldjuki, akana kethanes penge amalensa le Indiyaya, phirde karing o nordovesto zhi ka aresle la Vizantiyate, kay line ande e *Bataliya le Manzikertoski*, kana perade le Armeniyon. De may de sar desh shela bersh (330-1453 PX) e Vizantiya sas ekh baro thay buxlo them. Ande sa gado baro kotor la lumyako sas, kay arakhlayli adjes e Turkiya (e Xoraxay); e partiya antrego la phuvaki and'e lumya bucholas e *Anatoliya*. Them kristiyano (firandjiyako) sas, e chib kay vrakerde sas e grekitska, thay e amperatsiya anzardya zhi k'e Oropa. Le Seldjuki kerde kothe pengo *Sultanato le Rumyoske* (1077-1307 PX), thay ande kodo them mukhle but may tikne themorre akharde le Xoraxandar *beylikulya*, ande saveste le averfyalutne narodulya dastinas, dopash-biاملblade, te gubernin-pen. Yekh anda kakalende sas themorro le Indiyonongo. Kaver sas o *Osmanoglu*, kay beshle le *Otomani*, narodo xoraxano. Sar nakhli e vriamya, le Otomani barile thay zoryayle, 'ay agoreste von vidjade antregones e vizantiyaki amperatsiya.

O pervo ram te phenel pa yekh narodo ande e Vizantiya kay amborim sas le Rrom sas e klishka *O Trayo le Svuntone Gyorgesko le Atonitosko*. Ramome sas and'o bersh 1068, numa may shayutno si ke von sas *Doma*, aver indiyano narodo kay mukhle la Pharaliyatar but may ranes le Rromendar, nay nyamulya amare Rromensa. Arakhas may patjivali referentsiya and'ekh duyto klishka ramome le Teodoro Balsamonostar karing o bersh 1200. Dupa leste, sas vuni zhenende and'o them kay bucholas le *Athinganoi* (le "ma azba" zhene; dikhlyas ke von chi mangle pashutnes te hamon-pen le gazhensa). Siguro sam te gindis ke'l Rrom areslesas le pragoste la Oropake la kezdiyate la deshutritonya kenturiyake. Von sas vi akharde le *Ægyptoi*, ("le egiptiyani"). Chi zhangle kon samas.

4. *Sar le Indiyaya parrudisayle t'aven le Rrom and'e Vizantiya.* Kana aresle, le Indiyaya nas yekh yekhutno narodo; kerdile anglunes bute averfyalutne indiyane narodondar andine kethanes le indiyane thagarendar t'aven le ketaya pensa militarne

azhutoren te achaven le Rraznaviden. Akana, dur anda e Pharaliya, thay sa thordile ande yekh than, von thodine-pen te ansurin mashkar pende thay vi le avre averthemenge zhenende ande e Vizantiya, sar, mashkar bute avrende, le Grekon thay le Armenyon. Le sotsiyalne rrundulya kay huladen len and'e Pharaliya na may sas kadityi vazhni. Lokorres, le Indiyaya mukhenas pengo identiteto hamome sar el ketaya thay penge azhutorya, te aven yekh nevo narodo: le *Rrom*. Thay vi ande sa kodya vriamya, pengi chib, vi hamome, pirosardyas t'avel amari rromani chib.

5. *Sar aresle la Oropate*. E puterya le Otomanengi kezdisardya and'o bersh 1299; o kristyano foro Vizantiya (o Konstantinopolo) peli lende and'o bersh 1453 thay le Otomani kerde nevo amperatsiya, e *Otomaniya*. Lengi kolena buxlyilo dazhi and'e sudesto Oropa, thay ankerdyas zhi k'o bersh 1923. Le perintiyi le pervone Rromenge beshle and'e Anatoliya de duy, duy thay dopash kenturiyi. Kana le Rrom aresle and'e Anatoliya von zhangle militarne munchi. Nitala ke na'may kerde kodya butyi, ke kezdisarde te keren kakyavarni thay aver butya, inke zhangle la, thay but haznale sas le Otomanonge. Chi mukhle kodo them savorre anda yekh data; mukhle tsera-tseratar katar e Anatoliya (p'e aziyatiki rig) ka e Oropa, perdal le Dardaneli—kotor pay kay ulavel le duy thema. Kana dikhas le diyalektulya amara chibake, peren ande trin-shtar averutne grupi, kay sikyeren makar trin vay may averutne aresimata. Vuni aresle anda o Kalo Meripe, kay buxlyardya la Aziyatar. Le gazhe bivortones dosharde le Rromen kol nasvalimaske. Vuni—le may but—aresle sar militarne azhutarya le osmanoske Xoraxange, sar andine e musulmaniya karing o vesto. Lem e may bari partiya la vizantiyaka amperatsiyake and'o bersh 1322, thay o foro Konstantinopolo von kay xutilayle and'o bersh 1453.
6. *Kon si le rrom?* Akana dosta hatjeras te rodas o raspunso kadale puchimasko. Le zhene kay avile kethanes te aven amare perintiyi avile bute averfyalutne endayendar. Andine and'ekh than te aven e hinduvitski arma te maren-pen prechiv le but intregimata. Sa kakaleske ingarelas de may de sar bish bersh. Vuni mashkar kol zhenen vuzhe sas ketaya; von sas le Radjputi. Aver ketaya arakhlile anda but averfyalutne endayi sar le Ahiri, le Gudjari, le Lohari, le Lobani, le Savdagari thay le Tandii. Anda sa gadale grupi vi line sas le azhutoren, vi manushen, vi manushnyan. Imeno, le perintiyi amare de kezdiyara hamome sas. Vrakerde but

averfyalutne diyalektulya thay chiba. Nas mashkar pende yekh yekhutni chib, nas mashkar pende yekh yekhutno sotsiyalno rrundo.

Katar avilo o svato *Rrom*?

Sityerdyam ke nas yekh yekhutno narodo kay bucholas “Rrom” may anglal katar t’aresle le ketaya thay penge azhutorya and’e Anatoliya. Vi sityerdyam ke de kezdiyara kodole zhene sas etnikalnones thay chibalutnes hamome. Nas len yekh sa-vusharayindoy anav. Sas ekh grupa and’e Pharaliya, lengo anav dino vuzhe opral, kay von akharen le *dom* vay le *domba* (e bukfa *d* dikhlyarel ekh hango sar *d* numa kerdilo la chibasa amboldi karing o taloy). Le *dom* keren melale thay pokelime butya and’e Pharaliya thay kana le gazhe ande e Oropa dikhle le Rromen te keren sa kodya butji (veska von spidenas amen ka’l riga la sotsiyetoste), vushoro sas lenge te gindin ke ame samas vi *dom*, ke amaro chachuno anav, o anav kay akharas amen, si *Rrom*. Le duy alava myazon-pen. Numa, le ratake probi chi sikaven ke amare perintiyi sas dom. And’o than kodala eksplikatsiyako may feder hatjerimata si te gindisaras ke o alav *Rrom* kerdilo ande sa kol vreme kana le Rrom kerdile: and’e Anatoliya. Le themutne kay beshle and’e Vizantiya buchonas le *Romayvi*, vay le *Romiti*, vay le *Romi*. Le Musulmani akharde kodo them e *Rumi*, veska e estutni partiya la Rumana Amperatsityaka sas. Kathar, thay atunchi, avilo amaro anav. Zhanas ke le Rrom ande o foro Methoni (o *Modono*, rromanes) ande e sudvestutni kosta la Peloponeziyaki and’o deshustarto veko akharde-pen le *Romiti*.

Katar avel amari chib?

Yasno si ke nas yekh yekhutni rromani chib ande e Pharaliya may anglal katar t’amare perintiyi telyarde kol themestar. Nashti zhas palpale pe o istorikalno drom te arakhas ekh vaxt kana le Rrom sas yekh narodo, vrakerindoy yekh chib. Nego arakhasas bute endayi kay vrakerde but averfyalutne chiba—numa chiba kay sas nyamulya, chiba kay myazonas-pen. Kana le indiyaya akherde te aven ketaya and’e indiyaki arma, arakhle-pen ande le militarne tabora, angla pende sas problemo te den дума mashkar pende ande sa yekh chib. Prinzharde ke bute penge svatondar myazonas-pen, vunivar kompletno, vunivar pashales. Vi prinzharde ke e gramatiki penge chibange vi myazonas-pen. Dosta pashales sas, ke vushoro sas te hamon kethanes sa lenge chiba thay te keren ekh nevi chib. Nas lengi daki chib, lengi duyto chib sas (khere, vrakerde pengi familyaki chib). Dazhi ke le militarne sherutne vi vrakerde indiyane

chiba sar penge dake chiba, e chib e ofitsiyalni mashkar le ketanonge gazdende sas e farsikano. E farsikano nay indiyaki chib, numa but haznali thay buxlyardi chib sas perdal o mashkarutno esto. Kadiki chib akhardili *lingua franca*. Nay chib yekhe narodoski, numa chib si kay shay savorre vrakeren kana maladyon streyinon. Ande le militarne tabora, le indiyaya sityon kadya chib. Nas la pesko chachuno anav. Adjes, le akademikulya dinesas la nevo anav: e *Radjputitsko*. Akanutnes, zumavas te anas pale kodya chib, te dikhas sar sas. Phenimaske, ande amare gina, yekh, duy, trin, shtar, pandj th.m., arakhas *shtar* averfyalutne diyalektonge grupi. Nay yekh chib vrakerdi adjes and'e Pharaliya ande savyate arakhesa sa gadale alava. Shay vi sityeras ke ande amari chib si, vunivar, duy-trin alava sa gadala treyabake; Vi *phab-* vi *xachar-* phenen-pe sa gadya vorba, numa o pervo avel anda e estutni indoariyana diyalektongi grupa and'e Pharaliya thay o duyto anda e tsentralni grupa. Shay vi dikhas le svatulya *xalav-* 'ay *thov-*, *gilab-* 'ay *bag-*, vay *trašav-*, *darav-* 'ay *shas-*. Sostar godi dialekto avile, le may but thay le may pashale alava and'e rromani chib si *indiyake* alava: *yekh, duy, trin, shtar, pandj, desh, bish, shel, zha-, av-, besh-, praster-, xa-, pi-, baro, tsikno, manush, zhuvli, raklo, chavo, chey, lolo, kalo, parno*, th.m., th.m., th.m. Aver alava kidine sas anda vuni averfyalutne chiba ande o nordesto la Pharaliyako, chiba sar o Phalura vay e Burushaski: *chut, phabay, birovli, shilalo, kishay, lindra, zhamutro, tsird-, sulum, kazom, vuzhilo*, th.m.

Numa e chib e ofitsiyalni and'e arma, vi e indiyaki vi e rraznavidaki vi e seldjukaki, sas e farsikanitska, ivya ke nas e daki chib kanikaske. Kodola chibatar andine but alava ande e chib e hamome le indiyongi: *ambrol, azb-, baxt, buzno, khangeri, kuchi, mol, mom, por, poshom, tang, taxtay, vaxt, zen* thay but may. Incherezno si ke but militarne alava si vi indiyake vi farskiane and'amari chib: *ashvar, bust, buzex, lod-,lur-, nizhako, patava, poshav-, rad-, tover, trushul, vidjav, xanrro, zen, chukni* thay may.

AMARI RELIGIYA

Ma nas yekh gazhikano ramitori kay prinzhardya ke si amende amari chachuni religiya. Vorta, sako ramosardya ke nay amende. Dazhi kana zhangle ke avilyam la Pharaliyatar, panda ramosarde dilimata. Yekh, o Henry Woodcock, phendyas ande peski klishka and'o bersh 1865 ke "le Rrom si kompletno bi religiyose gundulya; chi andine pensa ma nay yekh indiyake devles, ma nay yekh indiyako hadeto vay pachayimos, soske [ame le djipsiloristulya] chi dastisardyam te arakhas dazhi ekh tserra lendar mashkar lende. Ekh aver ramosardya ke

dumut sas amende amari chachuni khangeri, kerdili kiralesa (vay khoyasa), numa xali sas le zhukendar. Le godya kay spide kadya sas duy: pervo, chi manglyam te sikyeras lenge amare garade hadetulya. Duyto, and'o vesto ande sa'l thana gindin savorre ke e "religiya" musay te inkludil svunto klishka (sar e Biblia vay o Koran), svunto gazda (sar rashay vay imamo) thay svunto kher (sar khangeri vay zhamena). Nay amende yekh anda lende. Vi prosto si mashkar bute zhenende te gindin ke pengi "religiya" si vareso feri te keren savatone vay kurke. P'e aver rig, amenge, amari religiya si kadichi de pashuno amare djeseske trayosko, ke chi prinzharas la.

Phare thay biprosti alava

atoska = *atunchi*, then, back then
averthemengo, foreign, non-Romani
AX = *angla Xristoste* = BC, BCE
Bechi, Vienna
belchugo, hook, fastener
biambladipe, independence
bivortones, unjustly
bolavimaste, in return
bust, spear; spit for roasting
chachuno, own
chibalutno, linguistic
d'atunchara, since then
dazhi; *chi dazhi*, even; not even
de kezdiyara, from the beginning
dubimos, victory, win
dupa, according to
endaya, ethnic or linguistic group; clan
farsikano, Persian
farsikanitska, Persian language
firandjiako, Christian
hadetulya, customs
hango, noise, sound (*hangalo*, noisy)
haznalo, useful
imeno, therefore
intregimos, an invasion, attack
kakyavarno, metalworking
kazarma, headquarters
kenturiya, century
kezdiya, beginning
kol, kodole, kodola, etc.
kolena, rule, authority
Leyda, Leiden, a city in Holland
lodel, set up camp
lur, soldier
ma, na (ker)
nego, instead
neritori, winner, victor

nizhako, a hammer-and-axe-headed weapon
niva, field
Oropa = *Evropa*, Europe
panda = *inke*, still, yet
perentiyi, ancestors
Pharaliya, India (Bharat)
phenimaske, for example
pirosarel, harden, become firm
poshavel, to spear
prechiv = *protiv(a)*, against
PX = *pala Xristoste* = AD, CE
radel, decamp
raspunso = *atveto*, reply, answer
redaktoro, editor
rumano, Roman
rruda pole
sadayekh, always
sako, svako
sa-vusharayindoy, all-encompassing
shayutnes, possibly
shtampari, printer
sluchayil, it's happening
sluchayimos, event
sula, *sulitsa*, arrow
themutno, citizen
th.m. = *thay may*, etc., et cetera
trushul, originally a three-pointed spear;
 now it means a cross
Ulandiya, Holland, the Netherlands
-ulya, ande'l aver diyalektulya si
-urya, *-ura*, *-uri* te sikyerel o butipe
vaxt, *vaxti* = *vriamy*a, time, age of time
vazhno, important
vidjavel, to conquer
Vizantiya, Byzantium; the Byzantine Empire

vrakerel = *del дума*, speak, talk
Vurduvitska, Urdu language
vuzhe = *sagata*, already
xanrro, a sword or dagger
yasno, clear, clearly
yekhavreste, each other
yekhorro, only
yekhutno, single, solitary
zhamena, mosque

NAY KONCHAYIME – BUT MAY LUNGO AVEL TUMARE ZHUTIMASA

Kadi istoriya si yekh zumayimos te ramov amari istoriya ande amari chib. Nay perfekt. So me trubul man tumendar si tumare lacherimata. Agore mishto avel te shay kerav kadi klishka sar publikatsiya.

O RAM

Anumi alosardem le bukvi kay arakhas ande o ram anglizitsko:

Y = J

AY, OY, EY = AJ, OJ, EJ

TS = C

CH = Č (and'o svato *čačo*) thay vi ĆH (and'o svato *čhon*)

SH = Š

ZH = Ž (and'o svato *žamba*) thay vi DŽ (and'o svato *džav*)

DJ = DŽ (and'o svato *dželi*)

May butivar zumavav te ramov le svatulya te hazniv o may purani forma; *chib* thay na *shib*, *buchol* thay na *bushol*, *butji* thay na *buki*, *godji* thay na *gogi*, th.m., veska e formi e originalne sas *buti*, *godi* thay na *buki*, *gogi*, th.m.

Andem yekh nevo svato and'e chib: *Pharaliya*, “India.” Le Indiyaya akharen pengo them *Bharat*. “Pharaliya” si e forma kakale svatoske lini and'e Rromani chib. Veska e Pharaliya sas o them amare biandimaske, mishto si ke si ame chisto anav leske thay na gazhikano svato. Vi arakhena tume vuni svatulya anda yekh-duy averutne diyalektondar. O bazo si Vlaxitska (Keldarshitska, Machvanska, Lovaritska) numa me lem ekh burnek svatulya avre thanendar, sar *phukerav*, *vash*, th.a. Eksplikisayle opral. Vi ramov *rumano* thay na *rromano* kana phenel-pe “Roman.” Chi mangav te hamov and'e godjya le duy svatulya. “Oropa” si “Europe.” But Rrom phenen gadya o svato. Si vi phendaylo “Evropa,” “Ivropa,” “Eropa,” th.m.

Rroms, « gens du voyage », « roms migrants », who is who in France?

by

Saimir Mile

During a press conference in 2007, after a question on the persecution of homosexuals in Iran president Mahmoud Ahmadinejad declared that there were no homosexuals in his country.¹ Many criticized this declaration, and very rightly so. Alas, absurd declarations are not the monopoly of dictators. Very democratic principles, such as the principle of equality, can lead, and effectively lead, to other types of denial. France and its equality ideology, or better said, the French interpretation of the “equality” is another example. The French constitution establishes the principle of unity of the republic, which is interpreted. To resume the idea, one can say: all people are equal citizens; therefore, there are no collective identities other than the French one (or foreign, for the immigrants); therefore, the existing cultural differences are to be eluded, minimized, diluted or destroyed. During the history of France, these different types have succeeded one to the other or coexisted. Denying any existence to minorities, they brought very important conceptual confusions, which make it extremely difficult for exterior people to understand who one is referring to while saying “Rroms”. It seems that the “Divide et impera” became old fashioned and it is more and more replaced with “confunde et impera”. With this article, I will try to clarify a few points so that the readers will get a clearer picture of the Rromani population in France and its composition, getting out of the deforming prisms of media, authorities and even civil society puts between the reality of this population and the eye of the outsider.

As I mentioned above, France does not recognize minorities on its soil. However, as they objectively exist, the state always had to deal with them. The policies of France towards the Rromani population have varied over time, from open persecution to paternalistic assistantship, but their common basis remain the same: denial of the true identity of this population. Very often, persecution and assistance are the two faces of the same coin, and this

---

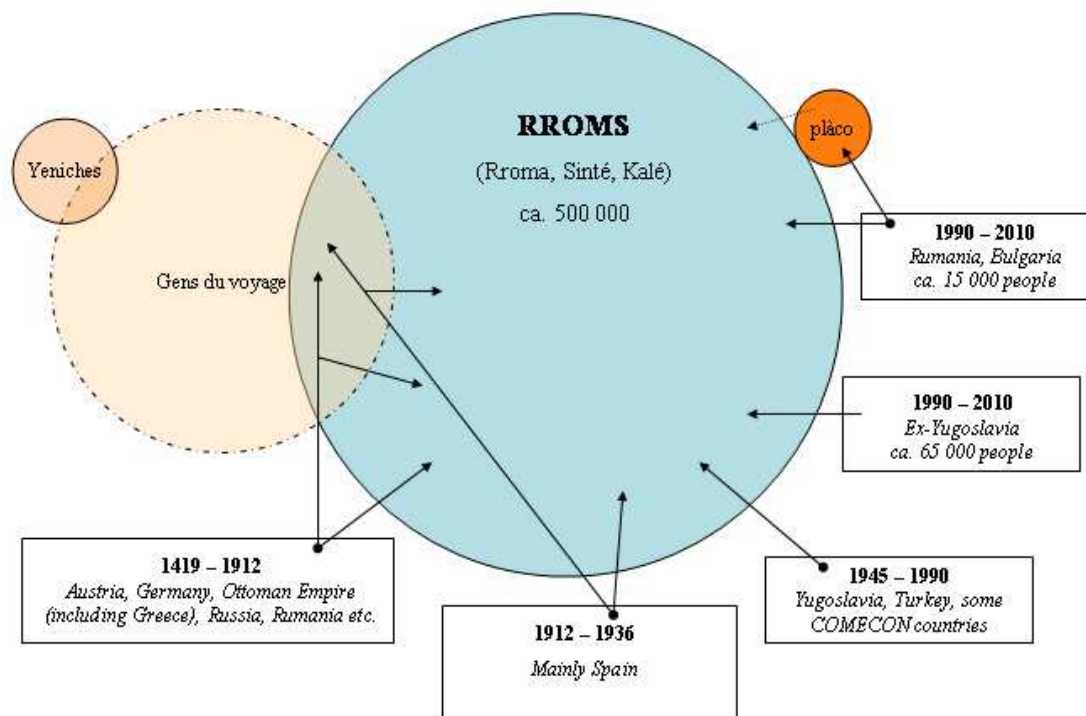
¹ Speech accessible on youtube <http://www.youtube.com/watch?v=8ew2kn1aUdI>

is true for the present time. The general atmosphere these kind of actions are taken is a thick fog on the target. The most recent example is that of the summer 2010, when Nicolas Sarkozy declared a “war” against the “behaviours of some among the “gens du voyage” and Roms”. In fact, the beginning of this sad story was the murder of Luigi Duquet a 22 year old man, by a gendarme, in the night between 16th and 17th July. Luigi and his family were living in the small village of Saint-Aignan for several decades. As a reprisal for this murder, some of the victim’s cousins, – about 40 people – attacked the gendarmerie station, as well as some other buildings of the village and set on fire some cars. Media widely reported this violence, indicating that the perpetrator, as the victim, were members of the community of the “gens du voyage”, which means “people of the travel”.

A few hours before the murder of Luigi, in the French town called Grenoble, a hold up occurred in a casino. The police shouted and killed one of the assailants, who were escaping. After this event, the town was invaded by massive vandal acts.

The time coincidence allowed for an amalgam on behalf of the government between “gens du voyage” and criminality, even though the two events were quite different. Moreover, as we saw, the family of Luigi is living in Saint-Aignan for decades, therefore there is no logical reason for them to be qualified “gens du voyage”. Notwithstanding the logic and the reality, the president Sarkozy convoked a special meeting with a few ministers on 28th of July, which decided five measures to be taken on the “gens du voyage” and the “Roms”. Four of them were repressive, and one concerned the creation of the caravans’ sites, obligatory since 1990 for all municipalities with more than 5 000 inhabitants but still not created. These measures reinforced further the confusion and the amalgams between entities which has not much to do one with the other: taxes controls, cooperation with Rumanian police, expulsions to Rumania and Bulgaria, eviction of “illegal camps” etc. While these clearly demagogic measures gave birth to a tsunami of polemics, criticisms, public condemnations and threats of sanctions, the reactions concerned only the result of the amalgams and confusion, and not the confusion itself. True enough, the atmosphere was not then propitious to explanations, due to the emergency. Now, it is time to make things clear, hoping that this will avoid future emergencies. The scheme that follows explains how the Rromani population is constituted in France:

As there are no ethnic data in France, the figures are approximate and correspond to estimations. As we can see, the arrival of Rroms in France is not recent, since it starts at the beginning of the 15th century. Groups of Rroms come then from more or less distant Eastern countries and are either fixed, or continue travelling within France. The very first documents mentioning their arrival are also the proofs of the fact that they are invited to leave. This was the case in 1419 in Châtillon-sur-Chalaronne and in 1427 in Paris. The “Bohemians”, or “Egyptians”, as they were called at those times, were pushed on the roads and many had to adopt an itinerant lifestyle. As a result, they integrated the mobility as a part of their culture and still today a part of them (especially among the Sinté) keep, with more or less difficulty, this feature. However, they never were the only ones travelling in the country. A part of the Yeniches (a minority of German origin) did the same, but also autochthonous people. These itinerant people were referred to as “nomads” by the French authorities, who in 1912 established the first identity document for this category of the population. This ID was called “carnet anthropométrique” and was mandatory for all those who travelled in France and who were at least 13 years old. The holders of this document had to present it in every place they went to the city hall or to the police. In this way, the administration controlled both the

nomadic population and its movements. On 6th April 1940, the French president Albert Lebrun forbade by decree the circulation of the nomads. During the war, the nomads were put in camps guarded by the French gendarmerie and this detention lasted until 1946, one year after the liberation. The “carnet anthropométrique” was cancelled by a new law in January 1969, which replaces it by four different types of documents, among which the “carnet de circulation”, still in force. Since then, the administrative vocabulary changed both for the papers and for the people: the “nomads” became “gens du voyage”, a new administrative category constituted by all those who have not a fix residence or domicile during six months within one year. However, beyond some administrative criteria such as the nature of income, the variety of the documents tries to fit with ethnic criteria. Generally, the “gens du voyage” of Rromani descent should detain a “carnet de circulation” and present it every three months to the police, under penalty of fine and imprisonment.

A part of the Kalé population, who came from Spain at the beginning of the 20th century belongs also to the category of “gens du voyage”, even though much less than the Sinté, and for many of them, the itinerancy was but provisory. It is worthy to note here that many of the Kalé left Spain during the war, in which a part of them were implicated as republicans.

After the Second World War, other Rroms came from different countries and were established quite normally in France, in the sense that their arrival did not attract the attention. They came mostly as immigrants.

A change started in the 1990s, as Rroms became a media subject, but in terms that as we will see, were wrong. This period is also that of the political changes in Eastern Europe and the wars in Yugoslavia. The Rroms who arrive then in France are, in majority, asylum seekers. They come from Bosnia-Herzegovina, Kosovo, Macedonia and Serbia. In the same period, others come from Rumania and Bulgaria. However, their demands are treated differently. While the conflicts in Yugoslavia are well-known and admitted reality, it is not the same for the situation in Rumania and in Bulgaria. In these two last countries there is not armed conflict and the Rroms flee because of an acute degradation of their economic situation. Even though this degradation has political reasons, the petitions of the asylum seekers from these countries are rejected by the French administration. As a result, the Rroms from Romania and Bulgaria stop asking asylum once they knew they had no chances to get it.

As we see in the illustration, these two groups are shown separately, because they are treated in different ways and therefore their integration into the French landscape is very different. Those coming from former Yugoslavia benefited from the rights related to their status of asylum seekers and then refugees. In concrete terms, this means that they learn French, start working, find accommodation etc. – nothing interesting for journalists to speak about or for NGOs to intervene. A few Rromani NGOs, such as Rromani Baxt, Ternikano Berno and AVER against racism intervened then to assist the Rromani asylum seekers into the complicated paths of administration and to lobby with this last so that it knew and took properly into account the particular position of Rromani people in the conflict areas they were coming from. Thus, apart from the very first months in France, these Rromani families had not specific needs. Unlike this category, many Roms from Rumania and Bulgaria entered into a cycle of tenuousness that continues still today. They were and still are considered as « *sans papiers* », illegal migrants, even though since 2007 their respective countries are members of the EU. The lack of papers causes the impossibility to work, to rent a flat, and blocks the access to almost all services. Consequently, these Roms gather to live together in *kumpanias*, according to the village they are from, and constitute informal settlements they call “*plàco*” [platso]. Shanty towns existed in France until the sixties, and immigrants lived in them: Italians, Portuguese, Algerians etc. The public opinion saw this sad reality back with the arrival of these Roms who were left behind by the authorities. Locally, groups of people started to get organized in support committees and humanitarian NGOs also started to intervene, especially *Médecins du Monde*. Their goal is to ensure a minimum of conditions for these people, either by offering direct services (for example *Médecins du Monde* gave medical support), or by soliciting local authorities to do so. In some cases, the local authorities openly expressed their good will and sometimes took concrete actions. However, their jurisdiction is very limited and the central government continued its policy of evictions and expulsions to Romania. This situation is still current now in 2011, even though Romania and Bulgaria are members of EU. In fact, France uses the possibility offered by the EU law and limits the right of these two countries’ citizens to work and to stay in France. This restriction is possible until the end of 2013, which is the date of termination of the “transitional period”.

Media and established civil society (rights groups or humanitarian NGOs), have the same sight on the situation: in France, the “Roms”, are migrants and the “gens du voyage”, are French citizens. Both of these categories are discriminated against, but they have different legal status. This is a simplicity that complicates things. Indeed, if the “gens du voyage” are

French, this is also the same thing for the majority of the Rroms, as we can see from the illustration. On the other hand, “gens du voyage” has normally nothing to do with the ethnic background of the people, and as a matter of fact, the majority of this administrative category are not Rroms (neither Sinté, nor Kalé). Until a few years ago, the word “Rrom” was only used by the Rroms and most of the French people ignored it. The ones who made it known were mostly humanitarian organizations, who only dealt with the most excluded among the Rromani migrants. They called them “Rroms migrants”, and systematically stated that these came mostly from Rumania and Bulgaria. This is absolutely not true, since from former Yugoslavia only, during the same period (1990 – 2010) came at least four times more Rroms than from Romania and Bulgaria together. This mistake is made because humanitarians, as well as journalists, aren’t interested but by this part of the Rroms, which is more visible.

Both “gens du voyage” and “Rroms migrants” are a kind of primary matter for different types of interveners: politicians, NGOs, media... They are treated in the quite same way. For the institutions, the concept of “gens du voyage” immediately brings the idea of the “aire d’accueil” (caravans’ sites), which, even though obligatory in all municipalities with more than 5000 inhabitants, are not created. However, this keeps the discussions going on their future construction. As for the “Rroms migrants”, in exactly the same way of thinking, local authorities create “insertion villages”, which actually are some reclusion centres for a handful of Rromani families while tens of times more are evicted from the places where they live. In both cases (“aires d’accueil” and “village d’insertion”), private companies make a good business with public money. The Rroms (or the “gens du voyage”) aren’t then but the primary matter of this business.

In conclusion, instead of saying “the Rroms do not exist as a minority in France”, one can better say that the Rroms exist when, where, and if they are interesting for this or that reason. The reasons can be economic or political, and sometimes they are both. Those who have an interest too, they are more than one and when their interests meet, the Rroms are used, whether as scapegoats, or as a market for social business.

Romerna – det kriminella kollektivet. En diskursanalys av svensk medias skildring av romer och kriminalitet

MITTUNIVERSITETET

Institutionen för Socialt Arbete

ÄMNE: Socialt arbete, C-kurs

HANDLEDARE: Minna Lundgren

SAMMANFATTNING: Romer utgör en av Sveriges fem nationella minoritetsgrupper. Det råder ojämlikhet mellan romer och övrig befolkning på många av livets centrala områden. De romska grupperna är särskilt utsatta för diskriminering. En stor del av vår kunskap och våra tolkningar av samhället, och inte minst minoritetsgrupper, har sitt ursprung i media. Det övergripande syftet med denna uppsats är att beskriva och analysera svensk dagspress rapportering av romer i brottsrelaterad kontext. Detta görs med utgångspunkt från ett poststrukturalistiskt, diskursanalytiskt perspektiv. Ett ytterligare teoretiskt ramverk utgörs av ett postkolonialt perspektiv på kultur och etnicitet. Undersökningens empiri består av artiklar från svenska dagstidningar. Resultatet visar att kriminalitet kopplas samman med romer och att romer kopplas samman med kriminalitet. Artiklarna är vinklade till de romska gruppernas nackdel och diskurserna som framträder i analysen innehåller uteslutande negativa beskrivningar. I dessa diskurser skapas en ”romsk kultur” som framställs som statisk och oföränderlig. Uppsatsen hjälper oss att se underliggande makstrukturer, medias makt och diskrimineringsmekanismer.

NYCKELORD: Antiziganism, diskriminering, diskurs, kriminalitet, media, rasism, romer

TITEL: ROMERNA – DET KRIMINELLA KOLLEKTIVET. En diskursanalys av svensk medias skildring av romer och kriminalitet

FÖRFATTARE: Linn Jansson

DATUM: Januari 2011

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	25
1.2 BAKGRUND	25
1.3 BEGREPPSDEFINITIONER	26
1.4 PROBLEMFÖRMULERING	27
1.5 SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅG	28
2. TIDIGARE FORSKNING	28
2.1 VETENSKAPLIGT GRANSKADE ARTIKLAR	28
2.2 STATLIGA UTREDNINGAR	29
2.3 SLUTSATSER TIDIGARE FORSKNING	31
3. METODOLOGI & TILLVÄGÅNGSSÄTT	31
3.1 TILLVÄGÅNGSSÄTT	31
3.2 POSTSTRUKTURALISTISKT PERSPEKTIV PÅ METODOLOGI	32
3.3 KRITISK DISKURSANALYS SOM METODOLOGI	32
3.4 URVAL & AVGRÄNSNING	33
3.5 METODOLOGISK REFLEKTION	34
4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	35
4.1 POSTKOLONIALISM, ETNICITET & KULTUR	35
4.2 KRITISK DISKURSANALYS	36
5. RESLUTAT	41
5.1 ARTIKLAR I REFERAT	41
5.1.1 "Den döde var massmördare"	41
5.1.2 "Man skjuten i centrala Karlstad"	41
5.1.3 "Romsk rättegång ska behandla storbråket"	42
5.1.4 "Därför startar Malmös romer krig mot knark"	42
5.1.5 "Han flyr förklädd till kvinna"	43
5.1.6 "Hallick dömdes i romsk domstol"	44
5.2 ANALYSSCHEMA	44
6. ANALYS TRE DISKURSER	47
6.1 DISKURS 1 "VI OCH DOM"	48
6.2 DISKURS 2 "DEN ROMSKA KULTUREN"	49
6.3 DISKURS 3 "KRIMINALITETEN OCH KRIS"	50
6.4 SAMMANFATTNING TRE DISKURSER	52
7. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	53

7.1 DISKUSSION UTIFRÅN FORSKNINGSFRÅGORNA	53
7.2 RESULTATDISKUSSION	53
7.3 REFLEKTIONER	54
7.4 FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING	55
8. KÄLLFÖRTECKNING	56
BILAGA	59

1. INLEDNING

Tidigare forskning om mediebilder av romer visar att minoritetsgruppen romer ofta beskrivs fördömsfullt och stereotyp. Denna studie har flera beröringspunkter med sådan tidigare forskning, men söker också bryta ny mark. Det görs genom att innehållet i dessa mediebilder granskas med särskild inriktning på eventuella kopplingar mellan romer och kriminalitet. Utmålar, blir därför en central fråga för studien, svensk dagspress romer som mer kriminellt benägna än andra grupper?

1.2 Bakgrund

Romer är en folkgrupp med ursprung i Indien, men som nu finns spridd över hela världen. Under 1000-talet invaderades delar av nuvarande Indien och Pakistan av *ghazanviderna*, ett muslimskt folk av turkiskt ursprung. Romerna motstod anfallen och lyckades fly. Så småningom tog de sig till Europa, och deras ankomst brukar beräknas till omkring år 1300. Till Sverige kom de första romerna i början av 1500-talet och idag finns det cirka 50 000 romer av olika ursprung bosatta i Sverige (www.romadelegationen.se, a). Under 1960-talet aktualiserades vad som kom att kallas ”zigenarfrågan”. De yrken som traditionellt setts som ”zigenaryrken” efterfrågades inte längre och situationen blev allt sämre. Såväl arbetssituation som hälsosituation uppmärksammades och bostäder och skola erbjöds ”zigenarna”. Tillgången till moderna bostäder och skola skulle snabba på, av den svenska staten önskvärda, assimileringen. Men människorna som drabbades såg denna assimilering som ett hot mot sina livsvillkor. De som kategoriserades som zigenare utsattes för konsekvent diskriminering och fick ofta tjänstgöra som samhällets syndabockar. I de länder där romer befunnit sig har majoritetsbefolkningen definierat och omnämnt romer efter föreställningar om gruppen. Många romer föredrar att kalla sig just romer framför de andra benämningarna, som till exempel ”zigenare” (Svanberg & Tydén 2005).

Benämningen *romer* kommer av ordet ”rom” som betyder människa på romani, romani chib är ett av de nationella minoritetsspråken i Sverige (www.kultur.stockholm.se). Romer utgör tillsammans med samer, judar, tornedalingar och sverigefinnar de fem nationella minoriteterna i Sverige. Samtliga av dessa grupper har funnits under mycket lång tid i Sverige och utgör därför en del av det svenska kulturarvet (www.manskligarattigheter.gov.se). Målet med svensk minoritetspolitik, är ”att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande”

(www.romadelegationen.se, b). I Sverige råder det dock ojämlikhet mellan romer och den övriga befolkningen på i stort sett livets alla centrala områden. Som grupp är romer särskilt utsatt för diskriminering i Sverige (SOU 2010:55). Sedan de första romerna kom till Sverige på 1500-talet har de romska grupperna varit utsatta för olika former av förföljelse, stigmatisering och diskriminering (www.romadelegationen.se, c).

Av och till rapporteras det i svensk media om romers situation i Sverige. Under sensommaren och hösten 2010 har romer – och relationen mellan majoritetssamhället och romer som minoritet – belyst extra, både i Sverige och i övriga Europa. I slutet av juli månad beordrade Frankrikes president, Nicolas Sarkozy, att 300 läger som byggts och bebotts av romer skulle rivas och att de romer som i landet orsakat ”ordningsproblem” skulle utvisas som ett led i ”kriget mot brottsligheten”. Sarkozy sa också att den romska minoriteten utgör ett säkerhetsproblem i Frankrike (www.bbc.co.uk, www.dn.se, www.nytimes.com, www.svd.se). Bara några dagar senare kom Delegationen för romska frågor statliga offentliga utredning *Romers rätt – En strategi för romer i Sverige*, som uppmärksammade romers situation och utanförskap i Sverige (SOU 2010:55). Under samma vecka uppmärksammade Sveriges Radio hur också Sverige avvisar romer som tigger, detta trots att tiggeri inte är olagligt i Sverige (www.sverigesradio.se). Dessa tre händelser aktualiserade åter debatten om romers situation i Sverige.

1.3 Begreppsdefinitioner

Antiziganism är en distinkt form av rasism, en fientlighet riktad mot romer och sammanflätad med andra former av rasism. Antiziganism grundas på myter, främlingsfientlighet, negativa stereotyper och föreställningar om romer som grupp. Romer tillhör, enligt antiziganismen, en ras vars medfödda egenskaper ses som sämre än egenskaper hos andra folk. Antiziganismen baseras också på ett allmänt förnekande och utplånande av romer (SOU 2010:55).

Diskriminering är utförandet av konkreta handlingar som är riktade mot en viss grupp och som syftar till att gruppens medlemmar inte ska få samma tillgång till möjligheter och resurser som är tillgängliga för andra grupper. Kort sagt är diskriminering särbehandling av vissa grupper, oftast underbyggd av fördomar riktade mot denna grupp (Giddens 2007).

Makt bör enligt det foucaultska perspektivet tolkas som spritt över olika sociala praktiker, och inte som något vissa enskilda agenter utövar i förhållande till passiva subjekt. Makt bör ses som produktiv, inte som förtryckande. Foucault menar också att makt konstituerar såväl diskurser som kunskap och subjektiviteter (Winther Jørgensen & Phillips 2010). Social makt karaktäriseras av interaktion och definieras kortfattad av van Dijk som en grupps kontroll över en annan grupp (van Dijk 2008).

Media definieras av Nationalencyklopedin som olika kanaler för förmedling av information och underhållning. Massmedia definieras liknande med tillägg för en större mottagarskara. Dagspress, veckopress, tidskrifter, radio, TV, internet och böcker är vad som vanligen betraktas som massmedia (www.ne.se, a; b).

Rasism innebär att utifrån en persons utseende konstatera att den har en viss personlighet och beter sig på ett visst sätt. Rasister menar att det går att förklara biologiskt varför människor med ett visst utseende är överlägsna människor med ett visst annat utseende (Giddens 2007). Dominelli (2008) förklarar rasism som övertygelsen om att en viss ras har medfödda överlägsenheter och dominans att mästra andra. Wikström (2009) anser att all uppdelning av människor baserat på ursprung, fysiska drag, språkanvändning, kultur och/eller etnicitet är rasism, och menar samtidigt att de olika formerna av rasism är olika "farliga".

1.4 Problemformulering

Media är en viktig källa för våra föreställningar om normer och värderingar, och är därför likväl en viktig komponent i förståelsen för diskrimineringens och rasismens mekanismer. Media strukturerar de bilder och diskurser som hjälper oss att förstå världen. En stor del av vår kunskap såväl som våra tolkningar av verkligheten har sitt ursprung i media (Börjesson & Palmblad 2007). Ett centralt mål för det sociala arbetets praktik är social förändring för att åtgärda sociala klyftor. Orsaker till dessa klyftor, människors marginalisering och förtryck, bör granskas i relation till klass, ras, etnicitet, genus och andra former av social ojämlikhet (Allan et al. 2009). Det föreligger ett akut behov av att bättre förstå rasism och kulturrasism för att nå ett mer fredligt och rättvist samhälle och värld. Särskild kulturell kunskap och förståelse är av betydande roll för att möjliggöra antirasistiska praktiker (Quinn 2009). Det är alltså högst relevant för socionomutbildningen likväl som för socialt arbete och samhället i stort att skapa större medvetande om antiziganism såväl som att synliggöra de maktstrukturer

som främjar antiziganism och social ojämlikhet i vårt samhälle. Denna uppsats problematiserar förhållandet mellan mediebilder, minoritetsgrupper, social ojämlikhet och sanningsskapande diskurser.

1.5 Syfte och forskningsfrågor

Det övergripande syftet med denna uppsats är att beskriva och analysera svensk dagspress rapportering av romer i brottsrelaterad kontext.

Med detta syfte i åtanke formuleras och ställs följande forskningsfrågor:

- Hur beskrivs romer i dessa texter?
- Hur beskrivs romer i relation till kriminalitet?
- Vad utmärker tidningarnas diskurser om romer?
- Vad utmärker tidningarnas diskurser om romer och kriminalitet?

2. TIDIGARE FORSKNING

Utifrån databassökningar och med hjälp av en tidigare inventering av forskningen om romer i Sverige (Palosuo 2008) konstateras att någon enskild studie med explicit syfte att granska mediebilderna av romer i Sverige i allmänhet och mediebilderna av romer och kriminalitet i synnerhet hittills inte genomförts. Däremot har mediebilderna av romer granskats i tidigare forskning utanför Sveriges gränser samt uppmärksammas som en del av större statliga utredningar.

2.1 Vetenskapligt granskade artiklar

I flertalet vetenskapliga artiklar framkommer det att nyhetsrapporteringen om romer ofta är grovt vinklad till de romska gruppernas nackdel. Enligt studier (Erjavec 2001; Kabachnik 2010; Morris 2000; Richardson 2006) genomförda runt om i världen under de senaste decennierna har journalister i olika sammanhang använt sig av såväl felaktig som överdriven och irrelevant information om romer. Negativa och stereotypa bilder bekräftas gång på gång och romer själva kommer sällan till tals, då deras röster ofta helt exkluderas från media. Eventuell opposition ges inget medialt utrymme, utan fördomarna om romer som grupp lever vidare utan motstånd och utmaning, vilket i sin tur leder till fortsatt stigmatisering. De negativa mediebilderna legitimerar och naturliggör diskriminering av romer (Erjavec 2001).

Myter om romer som extraordinärt kriminella förekommer än idag, och trots att många inte varken träffat eller talat med romer så finns dessa fördomar kvar (Richardson 2006). Legender om gruppen romer som exempelvis rotlösa nomader lever vidare och har avgörande konsekvenser för dessa individers vardagliga liv. Dessa stereotypa fördomar befasts och stärks med hjälp av media och leder till social exkludering i verkliga livet (Kabachnik 2010). Ofta passar den negativa etiketteringen och stereotypiseringen i media in i allmänhetens förgivet tagna "sanningar" om romer (Erjavec 2001; Richardson 2006) och Richardson (*Ibid.*) menar också att dessa fördomsfulla bilder av romer i själva verket säljer lösnummer. I samtliga av dessa studier påpekas att romer rutinmässigt framställs i negativa ordalag och att de negativa skildringarna av gruppen romer är grövre än vad någon annan grupp får utstå (Morris 2000). Majoritetssamhället har ofta haft ensamrätt på såväl definition som presentation av romer, och problemet förvärras av att få journalister representerar minoritetsgrupper som exempelvis romer (Erjavec 2001; Morris 2000). Morris avslutar sin artikel "Gypsies, Travellers and the Media: Press regulation and racism in the UK" med ett förtydligande om att det inte är extremt positiva reportage som behövs eller ska eftersträvas utan snarare en bredare rapportering allmänt sett. Morris skriver att media alen inte kan suddas ut diskriminering och stigmatisering av romer, men att media med sitt stora inflytande också har ett stort ansvar. Om romer fick mer allmänt utrymme i media skulle även bilden av dem förändras (Morris 2000).

2.2 Statliga utredningar

I SOU 2005:41 *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* uppmärksammas bland annat elitdiskurser och institutionell rasism. Diskriminering och fördomar beskrivs som inlärd, inte medfödd, beteenden. Dessa beteenden lärs in huvudsakligen från de offentliga diskurserna, vilka generellt sett omfattar politik och media. Det görs antaganden om huruvida utbredd rasismen i samhället skulle vara i fall av totalt antirasistiska diskurser i media och politik. Diskurser spelar en viktig roll i reproduktionen av rasistiska stereotyper, vinklingar och fördomar inom samhällets alla domäner. Pressen motarbetar det mångkulturella samhället, exempelvis genom att journalistkåren företrädesvis representeras av personer med ursprung i majoritetsbefolkningen. Föreställningar om svenskhet utgör en upprepad norm i det som beskrivs som eftertraktat och normalt. I bilden av Den Andre är det istället sociala problem som dominerar beskrivningarna. Då skapas indirekt en bild av Sverige som enkom positivt,

säkert, jämställt, självförsörjande etcetera. Kategoriseringen av individer och grupper, av Vi och Dom är direkt relaterat till makt över dessa definitioner och kategoriseringar (SOU 2005:41).

Enligt DO:s utredning *Diskriminering av romer* (2004) har svenska mediediskurser bidragit till en exotiserad och romantiserad bild av de romska grupperna, likväl som de stundom präglats av rent rasistiska ideologier. I utredningen framkommer också hur det svenska majoritetssamhället haft ensamrätt på både definition och presentation av romer (DO 2004). I SOU 2006:21 *Mediernas Vi och Dom* problematiseras bland annat medial synlighet och medial osynlighet. Synlighet i media är den mest fundamentala formen av tillträde till det medierade offentliga rummet, och osynliggörande kan vara likställt med diskriminering. Samtidigt finns det många grupper som systematiskt synliggörs i negativa sammanhang och det är också en form av diskriminering. Nyhetsrapporteringens fokus på minoritetsgruppers brott blir förödande, då minoriteter sällan kommer till tals i andra nyhetssammanhang. Att upprepade artiklar om minoritetsgrupper visar på kriminalitet balanseras inte i rimlighet med andra framställningar. I samma utredning finns ett kapitel om media och globalisering. Medieglobaliseringen bidrar till ett mer homogent och likriktat medieutbud även inom Sveriges gränser, nyhetsmaterial härstammar från samma begränsade områden och källor. Minoritetsgrupper drabbas av denna majoritetsriktade rapportering. Medierna befäster den negativa bilden av minoritetsbefolkningen samtidigt som de befäster den positiva bilden av majoritetsbefolkningen. Denna reproduktion av indelningen mellan Vi och Dem sker också genom att minoritetsbefolkningen rutinmässigt förknippas med kriminalitet (SOU 2006:21).

I Romadelegationens utredning *Romers rätt – en strategi för romer i Sverige* från 2010 sammanfattas diskurserna om romer i svensk media som diskriminerande, men inte explicit rasistiska. Rapporteringen domineras enligt utredningen av tre ämnesområden; kultur och nöje, romska projekt och artiklar om diskriminering av romer. Även här problematiseras vem som får komma till tals och hur de kommer till tals. Gällande romska projekt och diskriminering är det sällan romer själva som för talan, utan istället är det institutioner och organisationer som uttalar sig i romers ställe. Inom området kultur och nöje spelar romerna huvudrollerna i lika hög grad som myndigheter eller representanter ur majoritetsbefolkningen. Romer beskrivs som tacksamma mottagare av samhällsinsatser och som enskilda speciella begåvningar. Enligt utredningen håller media liv i sekelgamla fördomar om romer, vilket i sig

legitimerar attacker mot enskilda romska individer och diskriminering mot romer som grupp (SOU 2010:55).

2.3 Slutsatser tidigare forskning

Tidigare publikationer om mediebilderna av romer visar på att media tenderar att framställa minoritetsgrupper, inklusive romska grupper, negativt och stereotyp. Medias inverkan på våra uppfattningar bekräftas och så gör också medias och majoritetssamhällets rätt att definiera och presentera romer och andra minoritetsgrupper så som det för dem är önskvärt. Det framgår också att romer sällan själva kommer till tals och att fördomar och myter på så vis lever kvar. Det som inte ifrågasätts eller opponeras kvarstår som sanning.

3. METODOLOGI & TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

3.1 Tillvägagångssätt

Till att börja med formulerades syfte och forskningsfrågorna till uppsatsen. Utifrån dessa förutsättningar valdes diskursanalys som ett övergripande perspektiv för uppsatsen och dess ändamål. Norman Fairclough och Teun A. van Dijks teorier om diskursanalys kombinerades för att skapa ett teoretiskt utgångsläge och ramverk. Det diskursanalytiska perspektivet kompletterades med poststrukturalistiska såväl som postkoloniala tankar. Poststrukturalismens tankar om verkligheten och språket ses som berikande perspektiv till just förståelsen för och användningen av diskursanalys. Förhållandet mellan kunskap och makt fokuseras inom poststrukturalismen, och diskurs är ett centralt begrepp för denna relation. Poststrukturalism är också ett sätt att tolka såväl metodologin som resultat och analys. Eftersom att uppsatsen syftar till att analysera rapportering av romer i brottsrelaterad kontext tillämpas också postkolonial teori gällande kultur och etnicitet. Dessa perspektiv berikar det diskursanalytiska perspektivet såväl som social praktik i allmänhet. Med utgångspunkt i uppsatsens syfte och forskningsfrågor sammanställdes ett analyschema utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv och med inspiration från både poststrukturalism och postkolonialism. Med hjälp av detta schema lästes, sammanfattades och analyserades artiklarna, till en början var för sig och sedan slutligen tillsammans för att nå en bredare bild och urskilja såväl individuella meningsskapanden som övergripande, relationella, dialektala diskurser.

3.2 Poststrukturalistiskt perspektiv på metodologi

Poststrukturalismen betonar språkets betydelse för skapandet av identiteter, institutioner och politik (Eriksson et al. 1999). Det poststrukturalistiska perspektivet utgår från att språk och verklighet är oskiljbara. Våra medvetanden skapar med hjälp av språket ett sätt att se på världen som uppfattas som verkligheten. Ingen kunskap anses vara neutral då alla iakttagelser får olika betydelser beroende på tid, rum och betraktare (Bergström & Boréus 2005). Världen struktureras genom språkliga praktiker och det gäller även sociala relationer och praktiker. Samhället kan inte heller skiljas från de betydelser som språket tillskriver det. Språket måste förstås som ett system av ord och tecken vilka ges mening genom implicita och explicita relationer av kontraster och skillnader. Språket ses som strukturerat kring binära begrepp, som onormalt/normalt, bra/dåligt, förnuft/känsla etcetera, och dessa begrepp ges mening genom dess kontrast och motsats. Binära oppositioner är verksamma i produktionen och reproduktionen av sociala hierarkier. Meningsskapande genom system av binära oppositioner innefattar också dolda maktförhållanden; vi är antingen eller, vilket kan ses som ett förenklat reduktionistiskt sätt att skapa mening. Poststrukturalismen syftar till att söka destabilisera de binära oppositionernas strukturer och därmed bidra till att öppna möjligheter för att förskjuta de sociala maktrelationerna som dessa inbegriper. Poststrukturalism fokuserar förhållandet mellan kunskap och makt, vilket också inbegrips i ett av ismens centrala begrepp; diskursen (Eriksson et al. 1999). Språket är inte en direkt spegling av verkligheten, utan får sin betydelse i relation till andra språkliga tecken. Språket ses som ett strukturellt nätverk där ord får sina specifika betydelser genom vad de *inte är* i relation till andra ord (*Ibid.*; Winther Jørgensen & Phillips 2000). Det poststrukturalistiska perspektivet ligger som ett metodologiskt ramverk runt denna uppsats.

3.3 Kritisk diskursanalys som metodologi

Arbetet med denna uppsats utgår från ett diskursanalytiskt perspektiv. Teun A. van Dijk och Norman Faircloughs två olika diskursanalytiska ansatser kombineras för detta ändamål. van Dijks fokus ligger på ordens roll och boken *Discourse and Power* (2008) som används för denna uppsats behandlar främst diskurs, makt och rasism. Fairclough är mer lingvistiskt inriktad och fokuserar på formuleringarnas betydelse. Faircloughs lingvistiska perspektiv på diskursanalys är gynnsamt vid den praktiska tillämpningen av diskursanalys. Metodologi är i fallet med kritisk diskursanalys att föredra framför begreppet metod. Detta då kritisk diskursanalys inte är en färdig modell att applicera där så önskas, utan tvärt om så är

processen teoretisk, och metodologin beror på hur vi teoretiserat forskningsobjektet och forskningsfrågorna (Fairclough 2010). Vi kan inte helt skilja på teori och metod, men vi kan urskilja steg i processen, så länge dessa inte följs mekaniskt utan snarare ses och används som hjälp på vägen (Bergström & Boréus 2005; Fairclough 2010; 2003; Winther Jørgensen & Phillips 2000). Kritiska diskursstudier innefattar ett stort antal metoder och strategier för observation, datainsamling, analys med mera. De kritiska diskursanalysernas metodologi fokuserar på komplexa relationer mellan sociala strukturer och diskursiva strukturer, och hur diskursstrukturer kan variera och influeras av sociala strukturer (van Dijk 2008). Kritisk diskursanalys fyller många funktioner och har blivit allt mer accepterad och vidspridd då språk i sig också blivit en mer framträdande del av forskningen. Språk är en avgörande aspekt i förståelsen av sociala förändringar. Utan analyser av språk, diskurs och teckensystem får vi svårt att nå förståelse (Fairclough 2003; 2010). Valet att använda ett diskursanalytiskt perspektiv för denna uppsats baseras på diskursanalysens förmåga att synliggöra maktstrukturer och social orättvisa, vilket också möjliggör förändring och motverkan av detta. Genom den kritiska granskningen är det möjligt att förstå och motarbeta samhällets ojämna maktfördelning (van Dijk 2008).

3.4 Urval & avgränsning

För att finna tidigare forskning och vetenskapliga artiklar har följande databaser använts: Academic Search Elite, Artikelsök, CSA Social Sciences, Google Scholar, Libris, Sage. Sökord i engelskspråkiga databaser; criminality, discourse, discrimination, roma, gypsies, media, travellers. Sökord i svenska databaser; diskriminering, diskurs, kriminalitet, media, romer, zigenare. Sökorden har kombinerats i olika varianter för bästa möjliga svarsfrekvens.

Utöver det diskursanalytiska perspektivet och poststrukturalism användes även postkolonial teori gällande kultur och etnicitet. Det postkoloniala perspektivet behövdes för att problematisera synen på romer som grupp, kultur, etnicitet och gemenskap. För att svara på uppsatsens syfte och forskningsfrågor valdes sex artiklar från svensk dagspress ut. Dessa artiklar är publicerade i tidningar på riksnivå såväl som regionnivå; Aftonbladet, Expressen, Kvällsposten och Sydsvenskan. Artiklarna hittades med hjälp av sökmotorn Google och följande sökord; ”rom” sammansatt i olika kombinationer med följande ord ”kriminalitet”, ”brott”, ”dom”. Fokusområdet ”romer och kriminalitet” är avgränsat till att behandla sociala händelser och diskurser inom Sveriges gränser. Diskursanalysen som forskningsinriktning

avgränsades till två teoretiker, Fairclough och van Dijk. Den analyserade artiklarna är publicerade mellan åren 2001 och 2010, och denna avgränsning gjordes för att texterna ska spegla en samtida diskurs.

3.5 Metodologisk reflektion

3.5.1 Urval

Urvalet bland artiklarna är att de omnämner ”rom”, ”romsk”, ”romer” i relation till eller i kombination med kriminalitet. Av just denna anledning blir det extra viktigt att problematisera resultatet utifrån sammanhanget; artiklar om kriminalitet kan inte förväntas vara positiva, men fokus ligger vid artiklarnas framställning av relationen mellan ”det romska” och ”det kriminella”. Det är också intressant och värt att nämna att uppsatsens syfte från början var att granska en mer generell mediebild av romer, men att det inte gick att finna artiklar om romer utan att det handlade om asylfrågor, diskriminering eller kulturella evenemang. Genom att fokusera på kriminalitet är den negativa bilden given. Det vore konstigt om kriminalitet uppmuntrades eller ställdes i god dager. Så hur romer beskrivs i övrig nyhetsmedia går med hjälp av denna studie inte att tala om, utan det är just detta fokus på kriminalitet som är uppsatsens syfte och område för analys.

3.5.2 Forskarens roll

Avgränsning och utformning av uppsatsen är en nödvändighet vilken leder till att uppsatsen redan i inledningsskedet färgas av forskarens referensramar (Börjesson & Palmblad 2007). Som kunskapsproducent och uppsatsförfattare, är det komplicerat, för att inte säga omöjligt, att kliva utanför den diskursanalytiska forskningsprocessen. Forskaren är själv en del av diskurserna vilka undersöks (Bergström & Boréus 2005; Fairclough 2003; 2010, van Dijk 2008; Winther Jørgensen & Phillips 2000). Genom författandet av text och produktionen av kunskap är vi också en del av språkbruket och makten där i. Att som författare, trots syftet att motverka stereotypisering, ändå skriva om romer som en grupp kan ses som problematiskt. Uppsåtet är i själva verket att problematisera detta kollektiva förhållningssätt. Men metoden är teorin och vice versa, diskursanalys handlar om tolkning av både diskursernas språkanvändning som forskarens eget teckensystem (Bergström & Boréus 2005; Winther Jørgensen & Phillips 2000) . Så långt som det varit möjligt i texten har romer används istället för ”zigenare”, detta på grundval av att det i flera texter framkommit att många romer anser användandet av ”zigenare” är nedsättande.

3.5.3 Förförståelse

Utifrån ovanstående meningar om forskarens roll och poststrukturalistisk syn på kunskap, makt och sanning är det viktigt att presentera även uppsatsförfattarens utgångspunkt inför arbetet med denna uppsats. Efter att ha läst Isabella Fonescas bok *Begrav mig stående. Hela mitt liv har jag legat på knä*, tagit del av medias rapportering om romer och dessutom lyssnat till en föreläsning med representanter från Romska delegationen på Mittuniversitetet under vårterminen 2010 har författarens intresse för gruppen romer ökat. Under studier vid socionomprogrammet har området ”etniska minoriteter och psykisk ohälsa” uppmärksammats och då även svenska romers situation. Genom dessa olika händelser har tankar om romer och diskriminering, om majoritetssamhället och maktelitens roll i romers situation ställts på sin spets och väckt det intresse som lett fram till denna uppsats. Uppsatsförfattarens egen teoretiska hemvist är postkolonial, poststrukturalistisk och postmodernistisk vilket också påverkar uppsatsens utförande.

4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

4. 1 Postkolonialism, etnicitet & kultur

Kolonialism definieras som erövring av och kontrollen över andra människors land och tillgångar, och har varit ett återkommande och geografiskt utbrett inslag i hela mäsklighetsens historia. Ättlingar till före detta koloniserade folk lever idag världen över och även om kolonialismens tidsålder är över kan det tyckas att hela världen idag är postkolonial. Postkolonialismen förstås med fördel som ett ifrågasättande av kolonialismen, dess dominans och effekter (Loomba 2005). Etnicitet utgörs av kategorisering, tillhörighet och ursprung; vem är svensk, romsk, kurdisk eller judisk, och är etniciteten medfödd eller inte? Det går att urskilja åtminstone tre olika ansatser inom den tidigare forskningen om etnicitet; en essentialistisk, en konstruktionistisk och en postkolonial. Det essentialistiska perspektivet ser etnicitet som något medfött och som objektivt definierade egenskaper beroende på språk, tradition, religion och geografi. Tillhörighet och ursprung är fast och oföränderligt. Det konstruktionistiska synsättet ser etnicitet i relation till sociala relationer, processer och inläring. Vår etnicitet skapas genom sociala processer och måste sättas i relation till en annan grups etnicitet. Våra uppfattningar producerar etniciteten som på så vis kan ses som en förhandlingsprocess, vilken ständigt förändras och konstrueras. Den tredje ansatsen, den postkoloniala teoribildningen, åsyftar att tillhörighet och ursprung är socialt och språkligt konstruerat. Vi blir vår etnicitet genom språkliga handlingar som bestämmer vad svenskhet

eller thailändskhet kan vara och inte kan vara. Därmed blir också betydelsen av etnicitet beroende av hur vi talar eller inte talar om detta. När vi talar om etnicitet talar vi alltså om människors identitet – essentialism, identifikation – konstruktionism eller dessa identitetskategoriseringar i anslutning till språk och makt – poststrukturalism. Essentialism ses inte längre som ett godtagbart synsätt, även poststrukturalism är omdebatterat men är snarare på ingående än utgående som i fallet med essentialism (Wikström 2009). Etnicitet och etnisk tillhörighet blir meningsfullt att tala om först i relation till andra etniska tillhörigheter. Etnicitet är inte något statiskt utan förändras av tid och rum. Det är inte heller något medfött, utan vi är själva med och utformar och förhandlar om etniciteten, såväl vår egen som andras. Samtal och tankar kring etnicitet bör alltid inkludera maktbegrepp och maktanalys, då etnicitet är ett begrepp som sällan är oskyldigt. Det finns inte några ”rena”, oblandade kulturer och etniciteter utan istället bör fokus ligga på det faktum att det förekommer skillnader inom grupper såväl som det förekommer likheter mellan grupper (Eriksson et al, 1999).

Traditionellt sätt har kultur haft nära samband med nationalitet och olika samhällens grad av civilisation. Mer moderna definitioner beskrivs i termer av en grupp människors gemensamma regler, värden och symboler, och den sociala innebörden av kultur blir att skänka mening och sammanhang åt det sociala livet. Ytterligare ett perspektiv är att kultur är en abstrakt och rent analytisk konstruktion, som inte är upphov till handlingar utan summerar en analytisk abstraktion av dessa. Kultur är något som vi alla lever med och den är oss inte överordnad utan vi brukar och konstruerar den. Etnicitetsbegreppet ses nedtyngt av kolonialism och att det är nära knutet till såväl nationsbegreppet som konstruktionen av fasta identiteter. Det är en förlegad tanke att specifika platser ger upphov till en enda historia som resulterar i specifika identiteter. Sådana tankar leder till att postkoloniala folk ofta antingen degraderats eller exotiserats samtidigt som Västerländsk identitet och etnicitet normaliseras och underkommuniceras. Detta skillnadstänkande är sammankopplat med och beroende av hierarkiseringen av grupper. Postkolonialism behandlar kulturbegreppet som något flytande, blandande och föränderligt. Postkolonial teoribildning synliggör och kritiserar de mekanismer som uppdelning i termer av etnicitet och kultur har medfört och ofta medför (Wikström 2009).

4.2 Kritisk Diskursanalys

4.2.1 Introduktion kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys är inte en analytisk metod utan snarare en forskningsinriktning. Diskurser analyseras inte som självständiga, verbala objekt utan snarare som situerade interaktioner, som social praktik eller som olika former av kommunikation i sociala, kulturella, historiska och politiska situationer (Fairclough 2003; 2010; van Dijk 2008). Social makt står i centrum och definieras förenklat som en grups kontroll över en annan grupp. Kritiska diskursstudier gör väg för en användbar insyn i hur diskurser spelar en avgörande roll i reproduktionen av dominans och hur maktmissbruk leder till social ojämlikhet. Kritisk diskursanalys är en forskningsinriktning som främst studerar hur maktmissbruk, dominans och ojämlikhet produceras och reproduceras genom semiotik i sociala sammanhang. Kritisk diskursanalys syftar till att skapa förståelse för social ojämlikhet och social orättvisa, och med förståelsen kunna motverka just ojämlikhet och orättvisa. Den uttryckliga medvetenheten om sin egen del av och roll i samhället och i vetenskapen är avgörande för kritisk diskursanalys (van Dijk 2008). Huvudpunkterna för diskursanalys är sociala händelser; genrer; skillnadsskapande; intertextualitet; antaganden; semantiska och grammatiska relationer och stämningar; diskurs; framställningen av sociala händelser; stil; modalitet samt utvärdering (Fairclough 2003).

Fairclough karaktäriserar kritisk diskursanalys utifrån tre grundläggande egenskaper: *relationell, dialektiskt, tvärvetenskaplig*. Det *relationella* i diskursanalys är innebörden av dess primära fokus; sociala relationer. Fokus på relationer och inte enheter eller individer gör det hela mer komplicerat. Diskurser kan ses som en enhet, men är egentligen en komplex ansamling av förbindelser genom kommunikation, skrift, tal och så vidare. Dessa relationer är *dialektiska*, och det är den dialektiska karaktären hos dessa relationer som tydliggör varför det inte går att definiera diskurs som ett separat objekt. Kritisk diskursanalys är alltså inte analys av diskursen i sig, utan av dialektiska relationer mellan diskurs och andra element, praktiker eller moment. Analys av sådana förbindelser skär genom konventionella gränser mellan olika discipliner som lingvistik, sociologi, politik och så vidare, vilket ger kritisk diskursanalys den tvärvetenskapliga egenskapen. Fairclough föredrar att kalla den kritiska diskursanalysen för en transdisciplinär form. Dialogerna mellan discipliner, teorier och ramverk som sker i analys och forskning är källa till teoretisk och metodologisk utveckling (Fairclough 2010). Detta tvärvetenskapliga angreppssätt för vidare den socialkonstruktivistiska tradition som förkastar värderingsfri, objektiv vetenskap och argumenterar för att vetenskap och den vetenskapliga

diskursen är en del av de sociala strukturerna. Istället för att endast beskriva olika diskursstrukturer försöker alltså kritisk diskursanalys också att förklara dem, i termer av social interaktion och social struktur. I fokus finns sambandet mellan text och samhälle, då kritisk diskursanalys menar att diskurser konstituerar samhälle och kultur. Kritisk diskursanalys ställer frågor om hur specifika diskursstrukturer påverkar reproduktionen av social dominans. Kritiska diskursstudier förutsätter insyn i sociala strukturer i allmänhet och i maktrelationer i synnerhet. Bara genom denna insyn är det möjligt att undersöka och granska maktmissbruk; hur det produceras och reproduceras. Och genom denna granskning är det möjligt att förstå och motarbeta den ojämna fördelningen av makt i samhället (van Dijk 2008).

4.2.2 Semiosis & dialektik

Diskurs förekommer i sammanhang som inkluderar meningsskapande som en del av sociala praktiker; språket ses som sammankopplat med specifika socialt fält eller praktik och som ett sätt att konstruera aspekter av världen associerade med vissa perspektiv. Semiosis betraktas här som en del av den sociala process som dialektiskt sätts samman med andra - ett dialektiskt och relationellt synsätt. Sociala relationer, makt, institutioner, trosuppfattningar och kulturella värden är delvis semiotiska; de internaliserar tecken och symboler utan att reduceras till dem. Kritisk diskursanalys fokuserar inte bara på symbol- och teckensystem i sig, utan också relationerna mellan semiosis och andra sociala element. Relationens natur varierar mellan institutioner och organisationer, och beroende på tid och rum, och de behöver förankras genom analys (Fairclough, 2010). Kritisk diskursanalys är analys av det dialektiska förhållandet mellan diskurser och andra former av sociala praktiker. Diskurser kan vara mer eller mindre viktiga och framträdande i en viss praktik eller en uppsättning av praktiker än i en annan och kan dessutom ändra betydelse över tiden. Sociala enheter, institutioner och andra beståndsdelar av vårt sociala liv är i viss mån effekter av diskurser. Kritisk diskursanalys bygger på en syn på semiosis som en oreducerbar del av sociala processer. Socialt liv ses som sammankopplade nätverk av olika slag och olika praktiker. Social praktik är en relativt stabiliserad form av social verklighet, varje praktik är en sammansättning av olika sociala element, och dessa sammansättningar inbegriper alltid diskurs. Varje praktik består av aktivitet, subjekt och subjektens sociala relationer, instrument, objekt, tid och rum och så vidare. Alla dessa olika element är dialektiskt relaterade; de är fristående men inte helt separerade. Det finns alltid tillstånd då dessa element internaliserar varandra utan att reduceras till de element de internaliseras i (Fairclough 2003).

4.2.3 Maktdimensioner mellan Vi och Dom

Bland den konservativa eliten har rasistiska diskurser tagit en mer kulturell form under de senaste decennierna. Dessa kulturrasistiska diskurser har betonat förmodade kulturella skillnader mellan Vi och Dom, och har därvid också subtilt förslagit att den dominerande, vita, majoritetsgruppen bör vara autonom. Ordval och meningsbyggande demonstrerar också missnöje och distans mellan Vi och Dom. Genom uttryck reproduceras fördomar och samtidigt stärks gruppgemenskapen, normer och värderingar, vilket är relevant för vidmakthållandet av majoritetsgruppens makt. Fundamentala normer, värderingar och makthavare utmanas sällan i den dominerande nyhetsrapporteringen. Representanter för minoritetsgrupper brukar porträtteras annorlunda än representanter för majoritetsbefolkningen. Minoritetsgrupper tenderar dessutom att ha mindre tillgång till massmedia och används sällan som källor. Minoritetsgrupper och dess representanter beskrivs dessutom stereotypiskt och i negativa ordalag. Det vill säga om de beskrivs över huvudtaget. Etniska minoriteter tenderar att beskrivas i ordalag av fattigdom, icke-demokrati, våldsamhet och bakåtsträvande. Majoritetsgruppens sociala och politiska normer beskrivs som nödvändiga för minoritetsgruppen att ta efter. Majoritetsgruppens perspektiv, etnocentrism och makt påverkar inflytandet på media. Många människor hänvisar till tidningar för att motivera sina främlingsfientliga fördomar. Text och tal har en avgörande roll för maktutövande. Genom diskurs produceras och reproduceras makt, utan kommunikation som text och tal kan makt knappast utövas och inte heller legitimeras (van Dijk 2008).

4.2.4 Tillgången till diskurs

När det gäller tillgång till diskurs fokuserar den kritiska diskursanalysen följande frågor; ”Vem kan prata eller skriva till vem, om vad, när och i vilken kontext?” och ”Vem kan delta i sådana kommunikativa events i olika mottagliga roller?”. Diskurstillgång är en indikator på makt hos specifika grupper. Tillgång till mediala diskurser är, enligt van Dijk (2008) detsamma som tillgång till och kontroll över allmänhetens uppfattning. Tillgången till diskurser beror på olika sociala och institutionella roller såsom genus, ålder, etnicitet, position, kontext med mera. Kritisk diskursanalys blir ett viktigt verktyg för bedömning av social och politisk dominans, vilket tar sig uttryck även i tillgången till diskurs, inte bara i diskurserna själva. Den elit som besitter makt har tillgång till åtgärder som också kan kontrollera olik tänkande och opposition. Diskurser finns i olika former och på olika nivåer i samhället och tillgången till diskurs är en förutsättning för jämlikhet. Majoritetsbefolkningens dominans över diskurser leder ofta till definitioner av diskriminering och exkludering som

naturlig, rättvis, oundviklig och till och med demokratisk. Urval och positionering av nyheter präglas av majoritetsbefolkningen och maktelitens referensramar och på så vis att är det stereotypa och fördomsfulla bilder de som publiceras. Rapportering favoriserar Oss och demoniserar Dom, vilket också gäller ordval och meningsbyggande. På grund av bristande alternativa informationskällor om etnicitet så blir den dagliga, stereotypa rapporteringen fördomsfull och främlingsfientlig. Kontroll över struktur och inte bara över ordval är också en central del i maktutövande och därför viktig att inkludera i analys. Om vi sammanför text och kontext kan vi se hur maktstarka grupper kan bestämma vilken diskurs som ska föras, och hur den ska föras. Mottagare tenderar att acceptera det som kan källhänvisas till auktoritativa, pålitliga eller trovärdiga källor så som forskare, experter, professionella etcetera. Offentliga diskurser möter sällan motstånd, alternativ information har svårt att leta sig fram till mottagare. Det är inte heller säkert att mottagare har tillräckligt med resurser för att på egen hand mäka med att utmana den diskurs de erhåller. Beroende på tidpunkt och sammanhang får vissa former av diskurs mer inflytande än andra (van Dijk 2008).

4.2.5 Nyhetsrapportering och intertextualitet

Många människor refererar till media när de bekräftar sina diskriminerande fördomar. En stor del av uppfattningar om De Andra har sitt ursprung i massmediala diskurser. Kunskap om etnicitet, kultur och samhällsklimat skapas dialektiskt med media som en av huvudaktörerna. Nyhetsinslag i pressen har oftast vanlig schematisk struktur som består av kategorierna sammanfattning, viktiga händelser, bakgrund, kommentarer och utvärdering. Utifrån dessa kategorier blir det möjligt att fokusera på rubriker och se om dessa typiska sammanfattningar är olika för olika grupper. Rubriker summerar den viktigaste informationen i nyhetsrapporteringen och är således tyngdpunkten. Även fortsättningsvis genom textflöden är substantivering och ordföljd av stor betydelse. Det finns en tendens att förstärka Våra egenskaper som positiva och Deras egenskaper som negativa. Kulturella skillnader överbetonas medan likheter ignoreras och utelämnas. Majoritetsbefolkningens intolerans, vardagsrasism eller diskriminering ges sällan utrymme i media, med det ges istället åt detaljerad rapportering om minoritetsgruppens avvikelser, kriminalitet och våld. Nyhetsrapportering har också en viktig intertextuell dimension. Nyheter och rapporteringen av dem är till stor del baserat på ett andra källor så som andra nyheter, presskonferenser, intervjuer, forskning etcetera. Intertextualitet i nyhetsrapportering sker genom olika former av citat och hänvisningar till andra texter och diskurser. Generellt sätt använder sig

nyhetstidningar av källor bland eliten, då de anses både mer trovärdiga och ha ett större nyhetsvärde än källor från minoritetsbefolkningen (van Dijk 2008).

5. RESULTAT

5.1 Artiklar i referat²

5.1.1 "Den döde var massmördare"

Publicerad i Aftonbladet 2001-01-14

Ett mord har begåtts i centrala Stockholm och dagen efter publiceras Aftonbladets kartläggning över bakgrunden till mordet. Det står klart att det rör sig om finsk-romsk blodshämnd och förloppet beskrivs som en mycket tragisk historia. 20 år tidigare mördades fyra finska romer i Stockholmsförorten Brandbergen. Den man som skjutits till döds i centrala Stockholm är samme man som begick mordet på de fyra personerna i Brandbergen. Och den nu anhållne mördaren är son och systerson till två av offren i Brandbergen. Texten behandlar mordet i Brandbergen grundligt och berättar hur det gick till, vem mördaren var och vad som har hänt sedan dess. Polisen beskrivs ha väntat på, och fruktat, romernas hämnd. Polisen är mycket förtegen men enligt Aftonbladet tycks det nu begångna mordet vara en hämnd på fadern och fasterns död. Den nu anhållne mördaren och hämnaren kommer från en drabbad familjekontext med en historia av mord, psykisk ohälsa och fängelsedomar.

5.1.2 "Man skjuten i centrala Karlstad"

Publicerad i Svenska Dagbladet 2005-03-29

En 36-åring har skjutits till döds i Karlstad. Mannen mördades efter ett våldsamt gräl mellan två familjer. Mordet skedde i anslutning till ett hotell i centrala Karlstad. Ett våldsamt slagsmål med upp cirka åtta personer inblandade utbröt sent under kvällen i hotellfoajén. Innan bråket fortsatte ute på gatan kastades möbler och inredning omkull inne på hotellet. Polisen bekräftar att det rör sig om romer; "Det var ett bråk mellan två romska familjer. Den ena familjen är bosatt i Karlstad medan den andra kommer från södra Sverige. De är kända av polisen sedan tidigare." Polisen har också förhört familjemedlemmar under natten och säger att motivet än så länge är okänt. Två personer greps direkt och anhölls för mord. Ytterligare en misstänkt greps vid senare tillfälle.

---

² Tidningsartiklarna i sin helhet finns som bilaga.

5.1.3 "Romsk rättegång ska behandla storbråket"

Publicerad i Sydsvenskan 2005-04-07

Vid begravningen av en 31-årig man med romskt ursprung utbryter tumult. Skott avlossas och knivslagsmål utbryter, cirka 150 begravningsgäster blir vittnen till incidenten. Tyngdpunkten i texten är att det är en romsk rättegång, och inte det statliga rättsväsendet, som ska "behandla storbråket". Detta beskriver polisen som problematiskt; "De vill inte ha någon insyn. Vi har fyra polisanmälningar, men om ingen tipsare dyker upp får vi svårt att gå vidare." En utav den begravne 31-åringens släktingar berättar om hur bråk mellan romer ska hållas inom gruppen. Denne släkting berättar också om upprinnelsen till bråket, att det handlade om kärlek och ryktesspridning kring detta. Men enligt polisen handlade bråket om narkotikaaffärer. Den romska domstolen, *kris*, dömer enligt artikelförfattaren ut straff som penningböter, besöksförbud eller uteslutning ur den "romska gemenskapen". Släktingen beskriver hur *kris* är en konsekvens av att romernas förtroende mot det svenska samhället och rättsväsendet sedan länge är förbrukat. Släktingen citeras; "Romerna har alltid blivit förföljda, diskriminerade och jagade av myndigheter och poliser. Ända sedan 1500-talet har det varit så. Det gör att förtroendet för samhällets metoder att klara ut saker och ting är ytterst lågt. Vi har blivit utstötta ur samhället. Därför har ett eget rättssystem växt fram." Enligt polisens beskrivning är *kris* en civil rättegång, och en kriminalinspektör vid Malmöpolisen beskriver hur han ibland sitter med vid dessa rättegångar, men att han inget förstår eftersom han inte talar språket. Polisen känner hopplöshet inför utredningen, det beskrivs vara svårt att få romer att vilja ställa upp på förhör.

5.1.4 "Därför startar Malmös romer krig mot knark"

Publicerad i Kvällspressen 2007-02-09

Romerna i Malmö har fått nog av narkotikan som flödar inom gruppen. Det rör sig om både eget bruk och om försäljning av narkotika. Ordförande för romernas riksförbund citeras; "Vi måste rädda våra ungdomar från att dö ut." Dagen innan artikeln publicerats har tio hövdingar, det så kallade kabinettet, samlats i Malmö; "Allvarliga, äldre män, som efter långa diskussioner enades om hårda åtgärder mot narkotikan." Beslut togs om att ta narkotikaproblemen på allvar, att polisanmäla vid misstanke om brott och att kräva av regeringen att de som döms till minst ett års fängelse ska utvisas ur landet. Många unga romer har dött av överdoser, och polisen ser med oro på utvecklingen. Polisen berättar också att romerna är en av de största grupperna som säljer amfetamin och heroin vilket skapar motsättningar mellan olika klaner och släkter. En som polis jobbar heltid med att stävja

brottsligheten bland romerna befarar öppet krig mellan olika romska, narkotikahandlande släkter. Trots denna rädsla är polisen positivt överraskad och välkomnar initiativet från romernas sida. Texten avslutas med en faktaruta;

En förföljd grupp

I Sverige finns cirka 40 000 romer varav drygt 6 000 i Skåne, omkring 5 000 av dem i Malmöområdet.

I hela Europa lever mellan tio och tolv miljoner romer, de flesta i utkanten av samhället under mycket svåra förhållanden.

Förbudet för romer att gå i skola upphävdes i Sverige 1959.

1965 fick romer rätt att studera i grundskola och rätt till fast boende.

1970 förbjöds rasdiskriminering i Sverige.

1999 beslutade riksdagen att ge romerna minoritetsstatus.

Blodshämnd praktiseras fortfarande bland finska romer.

I Sverige hålls särskilda insynsskyddade rättegångar, s k kriser, mot romer som brutit mot regler och lagar.

Inom kort utdöms straff mot dem som var inblandade i knivbråk och skottlossning vid begravningen i Lund förra veckan.

Böter och uteslutning är troliga straff.

Att besöka sjuka och döende är en förpliktelse för en rom.

Mellan en halv och en miljon romer dog i tyska koncentrationsläger under andra världskriget.

I Auschwitz var Joseph Mengele särskilt intresserad av romska barn.

5.1.5 "Han flyr förklädd till kvinna"

Publicerad i Expressen 2007-02-09

En morddömd man har rymt under en permission från Österåkeranstalten. Polisen misstänker att mannen tagit sig till Finland, där han har släkt och vänner. En poliskälla berättar för tidningen om att den morddömde syntes i södra Finland; "Han ska vara beväpnad och gå i kvinnokläder". Mannen dömdes till livstids fängelse för mord efter att ha skjutit ihjäl en 38-årig man i Upplands Väsby. Motivet för mordet var att offret tidigare förolämpat den nu morddömde "på ett för den zigeniska kulturen grovt kränkande sätt". Den morddömdes bror har erkänt mordet, men inte blivit trodd av polis och åklagare. Under texten finns tre faktapunkter;

- Veija Borg³ är mot sitt nekande dömd till livstids fängelse för mord. Han har ansökt om resning, men fått avslag i högsta domstolen.
- Veija Borg, mordoffret och flera av vittnena är finska romer. Romska samhällen har ofta strikta levnadsregler och egna lagar. Brott mot finsk-romsk lag bestraffas med förlorad heder och uteslutning.
- TV4:s samhällsmagasin "Kalla fakta" har granskat mordet som Veija Borg dömts för och presenterat uppgifter som kan tala för hans oskuld.

5.1.6 "Hallick dömdes i romsk domstol"

Publicerad i Aftonbladet 2010-11-24

En 14-årig, funktionshindrad, romsk flicka har sålts till 100-tals män och en av hallickarna i målet har friats i rätten. Denna artikel handlar om hur denne i rätten frisläppte hallick istället dömts till dryga möter i romernas egen domstol, *kris*. Enligt artikeln är *kris* "något romer inte pratar om, det hålls inom kulturen." Fallet ska tas upp i ett granskande tv-program samma kväll som texten publiceras och texten är i stort sett refererad från innehållet i tv-programmet. Flickan har sålts för 500 kronor i halvtimmen och straffen för, den i rätten frikände men i *kris* dömd, hallick blev två års uteslutning ur den "romska gemenskapen" och ett stort bötesbelopp till den utnyttjade flickans familj. Hallick själv citeras också; "Jag får inte gå hos folk, jag får inte sitta hos dem, jag får inte prata med dem, jag får inte dricka kaffe och äta mat med andra romer". Enligt den utnyttjade 14-åriga flickans pappa var domen i *kris* ett sätt för flickan att få upprättelse.

5.2 Analysschema

Analysschemat består av frågor som ställts till samtliga artiklar. Frågorna står som underrubriker nedan, och svaren är sammanfattningar från vad som framkom i samtliga analysscheman.

5.2.1 Vilken är den sociala händelsen – vad har hänt?

Texterna handlar om kriminella handlingar med romer som förövare och/eller offer. I samtliga artiklar beskrivs brottstillfällena och effekter utav det. I flera artiklar är brotten hämndaktioner på tidigare händelser. Romernas egen domstol *kris* uppmärksammas vid flera tillfällen. I två av artiklarna är *kris* det centrala temat. Fem av sex artiklar uppmärksammar "den romska

---

³ Namnet på den morddömde rymmaren, Veija Borg, återges flera gånger i texten.

gruppen” och beskriver romer som grupp istället för individerna som är inblandade i rapporterade incidenter. Polisen företräder majoritetssamhället och ges ofta utrymme att ge sin bild av vad som hänt, vid sidan om textförfattarna är det till stor del just polisen som har mandat på vad det är som hänt.

5.2.2 Vilken roll spelar ”romskheten”?

I samtliga texter spelar ”det romska” en stor roll, så stor roll att det rubriksätts i tre av artiklarna, i en fjärde uppmärksammas ”romskheten” i ingressen. Det är ”romskheten” snarare än individerna som fokuseras. Den ”romska kulturens” karaktäristika ges stort utrymme, såväl i löpande text som i utelämnandet av text. Detta då korthuggna meningar om bekräftandet av den ”romska kulturens” varande lämnas outvecklade. Beskrivningarna är enformiga och negativa, och har en betydande roll. I fem av artiklarna uppmärksammas ”den romska kulturen”, seder och traditioner. Dessutom är gemenskapen, släkten och familjen starkt framträdande. Det är romska familjer som bråkar och hämnas på varandra och det är i gemenskapen som ”romskheten” definieras.

5.2.3 Hur ser meningsbyggnaden ut?

Romer är i samtliga artiklar subjekt. Det varierar dock om det är en rom, flera romer, eller något romskt som är subjekt. Predikaten som följer blir de otyg som romerna ställer till med; mörda, våldta, skjuta, fängslas, rädda, starta, knarka, langa, sälja, utnyttja med flera. Det är alltså övervägande negativa verb och predikat. Objekt, de som drabbas av predikaten är också ofta romer. Ibland sätts rättsväsende och uttalat den ”svenska” majoritetsgruppen som objekt, detta i användandet av Dem då det alltid finns ett motsatt Vi, även om detta inte uttalas.

5.2.4 Vilka skillnadsskapande processer framträder?

Romer beskrivs avvikande, det är dock inte glasklart vad som är norm. Romer beskrivs som kollektivistiska, traditionella, grälände, kriminella, familjestyrda, bakåtsträvande, labila – ingen uttalad motsats skrivs ut. Romer går inte att lita på, de använder sig inte heller av majoritetssamhällets rättssäkerhet. Eftersom att det i dessa artiklar är uttalat att romer som grupp är inblandade i kriminella handlingar blir sanningen som skapas i dessa artiklar att gruppen romer är ovanligt kriminell.

5.2.5 Vilka ord och satser finns i rubriker?

Olika varianter av ”romskhet” får i fyra av artiklarna stort utrymme redan i rubrik, ingress och inledning. Rubrikerna i kännetecknas av sensationella, kraftfulla ord såsom (finsk-romsk) blodshämnd, massmord, mord, (romsk) rättegång, (romskt) storbråk, (romsk) begravning, skjuten, fly, hallick, (romskt) krig. I ingresser och underrubriker tillkommer (romsk) familj, (romsk) uppgörelse, vapen, och (romernas) aktiva utestängande av polisen.

5.2.6 Vilka beskrivningar av aktörer och händelser karaktäriserar artiklarna?

Romer beskrivs som en homogen grupp. I samtliga av dessa artiklar är ”romskheten” artikulera i någon form. Detta romska kollektiv beskrivs som upphovsmakare till de kriminella handlingarna, ”romskheten” ligger bakom överfall och hämndaktioner. Romer beskrivs som ett våldsamt, hämndbenäget, gränslöst och avvikande barbariskt kollektiv. Det är ”romskheten”, romernas avvikelser och kriminalitet, som är uppsättet till de sociala händelserna och problemen. Flera av händelserna som skildras knyter an till familjeangelägenheter och släktskap. Romer beskrivs oförmögna att ta sig utom detta familjära kollektiv.

5.2.7 Vilka antaganden görs?

Antaganden som görs är att kriminella handlingar är hämndaktioner. Mord rör sig om blodshämnd, och heder tar en stor plats både i beskrivning av själva händelserna och av romer som grupp. De kriminella handlingarna beror till stor del på ”romskheten”; det är romska problem rörande romska familjeangelägenheter. Det antas också att romer är narkotikamissbrukare. Antaganden görs om att romer är opålitliga och annorlunda. Den ”romska gemenskap” som konstrueras i texterna beskrivs också som sluten och ogenomtränglig.

5.2.8 Vem kommer till tals och hur förs talan?

Polisen citeras vidlyftigt och är källa till en stor del av det som skrivs i artiklarna. De är uppgivna och irriterade över vad de upplever vara opålitlighet, frånvändhet och introverta familjeangelägenheter. Vid några av de tillfällen då romer kommer till tals följs det av polisens motsägelsefulla uttalande. Polisens bild av romer ifrågasätts inte. I en av artiklarna uttrycker polisen sin positiva överraskning över att romer själva vill ”rensa ut i sina egna led”. Journalisterna ifrågasätts inte heller, deras faktarutor får stå för kunskapen och sanningen.

5.2.9 Reproducerar eller transformerar texterna maktförhållanden mellan sociala grupper?

Den sociala gruppen romer tycks på samma gång vara både svag och stark; det är en utsatt, utdöende, exkluderad grupp men ses samtidigt som ett hot mot samhällsordningen och mot majoritetsbefolkningen. Romerna sätts i motsats till den outtalade "svenskheten"; romerna är hämndlystna, blodstörstiga, dysfunktionella och behöver stävjas såväl som de behöver vägledning och hjälp att nå majoritetsgruppens ideal. Faktarutor i två av artiklarna ger bilden av en underlägsen och förvirrad grupp som ställer till oreda samhället. Romer beskrivs utmana majoritetsgruppens normer och ideal, och detta reproducerar majoritetsgruppens makt och dominans över romerna som minoritetsgrupp.

5.2.10 Bidrar texterna till reproducering av stereotyper? Och i så fall hur?

Bilden som reproduceras är att alla romer är kriminella, inte bara att det finns enskilda romska individer utan att "romskheten" i sig skulle vara mer eller mindre kriminell. Och som nämnts tidigare så reproduceras bilden av romer som opålitliga, att de bär vapen, lider av psykisk ohälsa och att de knarkar. Framförallt så reproduceras en essentialistisk och statisk bild av en romsk gemenskap bestående av klaner, familjer och släktskap. Dessa grupper inom gruppen romer karaktäriseras som intriganta och krigsbenägna, såväl inom grupperna som utåt. Att heder och blodshämnd får stort utrymme kan också sägas reproducera stereotyper.

5.2.11 I vilken kontext befinner sig texterna?

Texterna beskriver händelser som befinner sig i en romsk kontext, i en undre värld och i sensationsnyheter med dessa feta rubriker; krig, storbråk, romsk domstol, blodshämnd. En av artiklarna är ett tragiskt drama med vacker dramaturgi och kronologi, lite som en roman (artikel 1), allt i enlighet med kvällstidningskontexten de befinner sig i. Fortlöpande kontextualiseras hänsynslösheten; hänsynslösa brott, offer och förövare. Samtliga artiklar är publicerade i tidningar som når ut till en stor läsarkrets.

6. ANALYS TRE DISKURSER

Med hjälp av analyschemat framträder tre diskurser som genomsyrar samtliga artiklar; "Vi och Dom", "Den romska kulturen" och "Kriminaliteten och *kris*".

6.1 Diskurs 1 "Vi och Dom"

Denna diskurs betonar klyftan mellan majoritetssamhället och minoritetsgruppen romer. Detta tema är tydligt i många av texterna och uttrycks på en rad sätt.

"När romer bråkar sinsemellan ska det hållas inom gruppen." (Artikel 3)

"Romska samhällen har ofta strikta levnadsregler och egna lagar." (Artikel 4)

Det läggs stor vikt vid att definiera och presentera romer, och i detta beskrivande blir romer Dem som står i motsats till Oss, majoritetssamhället. Allt som tillskrevs Dem, gruppen romer, står i kontrast till Oss, majoritetsbefolkningen. De följer inte våra lagar, De vill inte samarbeta med Vår polis eller Vårt rättsväsende, De sätter sin kollektivism framför Vår individualistiska grundsyn. Vi och Dom blir binära begrepp och kontrasten målas tydligt ut. Detta skapar sociala hierarkier som tvingar individer och grupper till att var antingen eller (Eriksson et al. 1999). Så som texterna i artiklarna är konstruerade och strukturerade så visar de också på vad van Dijk (2008) beskriver som missnöje och distans, då Vi-gruppen majoritetsbefolkningen representanter av journalisterna samt av poliskällor. Genom att journalisterna hela tiden utmärker det romska blir distansen högst närvarande;

"Den då 14-åriga romska flickan är begåvningshandikappad, och utnyttjades av två tjejkompisar." (Artikel 6)

"Det var ett bråk mellan två romska familjer. Den ena familjen är bosatt i Karlstad medan den andra kommer från södra Sverige. De är kända av polisen sedan tidigare" (Artikel 2)

"Brott mot finsk-romsk lag bestraffas med förlorad heder och uteslutning."

"Att besöka sjuka och döende är en förpliktelse för en rom." (Artikel 4)

Vad är det som säger att "det romska" verkligen spelar roll i dessa citerade meningar. Det är inte bara romer som har regler och lagar eller besöker sina sjuka, men i texterna framstår detta som romska företeelser och som avvikande från majoritetssamhällets. Hur majoritetsbefolkningen eller "svenskhet" står i relation till texternas beskrivningar ges inte

något utrymme. Minoritetsgruppen, romernas, avvikelse, kriminalitet och våldsamhet beskrivs detaljerat, vilket resulterar i denna diskurs. Likheterna mellan Oss och Dem och andra möjliga grupper utelämnas helt. Romerna blir De i relation till det uttalade Vi, den romska gruppstillhörigheten bekräftas och ges mening i relation till andras tillhörighet. Vi-gruppens tillhörighet blir samtidigt meningsfull först i relation till Dem. På så sätt produceras majoritetssamhällets självbild som överlägset (Wikström 2009).

”Den mordmisstänkte 36-åringen är känd av polisen och talar ingen svenska. Större delen av hans familj bor i dag i Finland.” (Artikel 1).

Att den mordmisstänkte inte talar svenska hör också till distanseringen, precis som informationen om att dennes familj bor i Finland. Det är dessutom irrelevant för sammanhanget, precis som flera andra meningar i dessa artiklar.

”I Auschwitz var Joseph Mengele särskilt intresserad av romska barn.” (Artikel 4)

Enligt tidigare studier (Erjavec 2001; Kabachnik 2010; Richardson 2006) är det dock vanligt förekommande att journalister använder sig ofta av felaktig, överdriven och irrelevant information i sina beskrivningar om romer. Vilka ord som citeras blir också avgörande för diskurserna som helhet.

”Domarna är äldre zigenare, så kallade hövdingar. De brukar vara fem-sex stycken. [...] Men man förstår ju inget. De hålls på romanes.” (Artikel 3)

Ovanstående uttalande från polisen förstärker skillnaderna mellan Oss och Dem, och i användandet av ”zigenare” finns negativa undertoner. Diskursen bygger på skillnader och skillnadsskapande, men i det också en värdering där det som skiljer från majoritetssamhället också ses negativt.

6.2 Diskurs 2 ”Den romska kulturen”

Diskursen om romsk kultur och etnicitet är ständigt närvarande och slutsatsen av dessa artiklar är att det finns en fast och statisk romsk kultur, en gemenskap med strikta levnadsregler och egna lagar. Med hjälp av Wikström (2009) kan vi konstatera att den syn på

kultur och etnicitet som konstitueras i diskursen är essentialistisk. Den romska kulturen är essentialistisk och skiljer sig från andra kulturer, skiljer sig från Vår kultur.

”... är något romer inte pratar om, det hålls inom kulturen.” (Artikel 6)

”Att hålla kris när tvister ska redas ut är också uråldrig sed bland romer.”

”När romer bråkar sinsemellan ska det hållas inom gruppen.” (Artikel 3)

”Bland romerna är det bara de finska romerna som fortfarande praktiserar blodshämnd.”
(Artikel 1)

”... tidigare hade blivit förolämpad av offret på ett för den zigeniska kulturen grovt kränkande sätt.” (Artikel 5)

van Dijk (2008) skriver om hur rasistiska diskurser sedan en tid tillbaka ersatts av kulturrasistiska diskurser. Artiklarnas innehåll bygger på myter, främlingsfientlighet, negativa stereotyper och artiklarna likväl som diskursen kan därmed också betraktas som antiziganistiska (SOU 2010:55). Den romska gruppen ses som en essentialistisk kultur, kring vilken media sprider myter och negativa stereotyper och den ”romska kulturen” kännetecknas av starka familjeband, släktskap och klaner. Att minoritetsgrupper tenderar att omskrivas som icke-demokratiska, våldsamma och bakåtsträvande (van Dijk *Ibid.*) blir i denna analys uppenbart. Den romska gruppen framställs också som labil och förvirrad.

”Det började med en gift kvinna som ska ha haft ett kärleksförhållande med en yngre man, en man som också var på begravningen. Kvinnan anklagade en annan kvinna för att ha spridit falska rykten. Hon hade med sig skjutvapen till begravningen.” (Artikel 3)

Den syn på kultur som framkommer i artiklarna och blir en del av diskursen är problematiskt då det intvingar individer i etniska och kulturella identiteter (Wikström, 2009).

6.3 Diskurs 3 ”Kriminaliteten och kris”

Uppsatsens fokus ligger vid skildringar av relationen mellan romer och kriminalitet och det är den relationen som varit bakgrund till ovanstående resultat och även de två föregående

diskurserna. Diskursen om romer och kriminalitet, eller snarare ”romernas kriminalitet” är ständigt närvarande och blir inte ifrågasätt i dessa artiklar. Bland annat framstår blodshämnd som en frekvent förekommande romsk tradition.

”Den börjar för 20 år sedan [...] och visar att de finska romerna fortfarande tycks praktisera blodshämnd.” (artikel 1)

”Blodshämnd praktiseras fortfarande bland finska romer.” (Artikel 4)

Kriminaliteten som tilldelas den romska gruppen har inte jämförts med andra relationer eller kontexter av specifika grupper och sociala fenomen, men den beskrivs uttryckligt. ”Romskheten” kan i vissa fall ses som upphovsmakare till de kriminella handlingarna.

”I livstidsdomen står att motivet för mordet skulle ha varit att Veija fem månader tidigare hade blivit förolämpad av offret på ett för den zigenska kulturen grovt kränkande sätt.” (artikel 4).

Hade personen ifråga inte blivit förolämpad på grund av sin ”zigenska kultur” hade mordet därför inte skett. Diskurserna innehåller sanningar om att kriminalitet är lika statistiskt inneboende i romernas identitet som kultur och etnicitet tycks vara. Kulturen är statisk och kriminaliteten hör den till. Diskursen avspeglar också en stor misstro. Polisen är uppgiven över kriminaliteten och opålitligheten. Dels figurerar *kris* som ett svar på det svenska samhällets svek och diskriminering mot de romska grupperna, men romernas egen ovilja att bejaka det svenska rättssystemet är också framträdande. Romerna uppges vara ovilliga att ställa upp på förhör och till detta ges ingen förklaring, antaganden förbli obestridda. Som Erjavec (2001) konstaterar så lever fördomar om romer som grupp vidare utan att utmanas och motarbetas i dessa diskurser. I dessa citat finns både misstro och ett avståndstagande från Dem, gruppen romer. De visar också på ömsesidig misstro och avståndstagande.

”De⁴ vill inte ha någon insyn. Vi har fyra polisanmälningar, men om ingen tipsare dyker upp får vi svårt att gå vidare.” (Artikel 3)

---

⁴ Understrykningar för att markera skillnadsskapande process.

”... Det är vad de säger till oss i alla fall.” (artikel 3)

”Jag försökte få polisen att ta hand om det här. Men de har inte gjort någonting. När polisen och alla har svikit oss, då måste våra lagar komma fram.” (Artikel 6)

Dessa avslutande citat passar in på samtliga diskurser; De distanserar minoriteten från majoriteten. De visar på bilden av romer som en sluten och misstrodd grupp. Det är polisen som står för två citat och det sista citatet visar på romernas egen misstro mot det svenska rättsväsendet. Men det är också distansering från ”romskt” håll gentemot polis och rättsväsende. Distanseringen är på så vis ömsesidig.

6.4 Sammanfattning Tre diskurser

Diskurser ger effekter på socialt liv, sociala praktiker och andra diskurser. Alla dessa element internaliserar med varandra och påverkar oss starkt (Fairclough 2003). Nyhetsrapportering är ofta grovt vinklad till de romska gruppernas nackdel (Erjavec 2001; Kabachnik 2010; Richardson 2006), och ovanstående diskurser om romer innehåller uteslutande negativa beskrivningar. Romer beskrivs stereotyp och som kriminella. Individer och grupper placeras i bestämda diskurspositioner. Rätten att uttala sig är beroende av positionering i diskursen (Winther Jørgensen & Phillips 2000), och beroende av romernas låga ställning i dessa diskurser kommer de sällan till tals. Det som utmärker diskurserna är titlarna; det handlar om Vi och Dem – minoriteten som ett avvikande hot mot majoritetens normsystem och trygghet; det är den kulturessentialistiska aspekten och slutligen den kriminella – romer är kriminella och kriminalitet härleds till ”romskhet”. Utifrån postkolonial teori går det att ifrågasätta de föreställningar om kultur och essentialism som framkommer i diskurserna. Kultur ses utifrån postkolonial teori som något vi själva är med och utformar, inte som något medfött (Eriksson et al. 1999). I dessa diskurser skapas en ”romsk kultur” som statisk och oföränderlig. Ingen hänsyn tas till skillnader inom gruppen romer eller till likheter mellan olika grupper i samhället. Det systematiska synliggörandet av negativa egenskaper, så även om det handlar om en brottslig kontext, är i sig en form av diskriminering (SOU 2006:21). Svaren på de diskursanalytiska frågorna om vem som kommer till tals och vem som deltar i kommunikativa events är det i detta fall rättsväsendet, det outtalade majoritetssamhället och till viss del representanter från de romska grupperna. Dessa representanter deltar dock på majoritetsbefolkningens villkor.

7. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

7.1 Diskussion utifrån forskningsfrågorna

Ambitionen med denna studie har varit att belysa medias inflytande och makt. Syftet med studien har varit att beskriva och analysera svensk dagspress rapportering av romer i brottsrelaterad kontext. Frågeställningarna har besvarats genom att resultat och analys tydligt visar hur såväl romer som relationen mellan romer och kriminalitet i detta sammanhang framställs. Diskurserna internaliserar varandra och samtliga kan sägas innefatta olika grader av antiziganism. Eftersom att fördomar befästs med hjälp av media är det kritiskt att media i sin tur reproducerar negativa stereotyper (SOU 2006:21). Medias bekräftande av negativa stereotyper av romer kan leda till attacker på individuella romer och till diskriminering mot romer som grupp (SOU 2010:55). Enligt tidigare forskning leder negativt synliggörande också till social exkludering (Kabachnik 2010). Utifrån detta konstateras att dessa diskurser kan få förödande konsekvenser. Diskurser får effekter på socialt liv och sociala praktiker. Dessa element är dialektiskt relaterade och internaliseras (Fairclough 2003). Diskurserna konstituerar samhälle och kultur (van Dijk 2008) och leder till sociala effekter och socialt liv och sociala händelser leder i sin tur till diskurser (Fairclough 2003). Synen på romer som en statisk kärna, oföränderlig och med medfödda egenskaper gör att de placeras längre ner på samhällsstegen. Romerna ses i dessa diskurser som en degraderad sammanslutning över vilken majoritetssamhället har makt och bestämmande. Beroendet av att hierarkisera grupper, att skilja ut Vi och Dem verkar vara nödvändigt. Skillnadsskapandet och skillnadstänkandet är ständigt närvarande, vilket är av relevans för socialarbetare och kanske främst för blivande socialarbetare – är vi medvetna om dessa processer? Om hierarkier, maktstrukturer och skillnadsskapande? Det borde vi vara.

7.2 Resultatdiskussion

Resultatet i denna studie har många beröringspunkter med tidigare forskning. Dock har ingen explicit forskning med samma syfte genomförts utan denna studies resultat kan sägas vara det första av sitt slag. I likhet med artiklarna från Erjavec, Kabachnik, Morris och Richardson så ser vi att romer beskrivs fördomsfullt i media och att detta både är en form av diskriminering och stigmatisering (DO 2004; SOU 2004:3; 2006:21; 2010:55). I likvärdighet med tidigare forskning och statliga utredningar har denna studie funnit generaliseringar, stereotypiseringar av romer samt beförhållningen av romska individer och grupper som De Andra. I SOU 2006:21 kan vi läsa om medieglobalisering och om hur medieutbudet blir allt mer homogent och

likriktad även över nationsgränser. Resultaten som visats i denna studie överensstämmer med mycket av de artiklar från andra länder såsom Storbritannien och Slovenien visar. Detta drabbar i slutändan grupperna i fokus – romerna, men även detta konstaterande visar på vikten av medvetandegörande om maktstrukturer, diskrimineringsmekanismer och dessutom detta i en internationell kontext, då vi trots allt lever i en globaliserad värld.

7.3 Reflektioner

Varken bilden av de avvikande romerna eller det normala majoritetssamhället ifrågasätts i diskurserna, ”Vi och Dom”, ”Den romska kulturen” och ”Kriminalitet och kris”. Den sanning som skapas är svartvit, minoritetsgruppen romer är dåliga och majoritetssamhället är bra. Diskurserna ger en känsla av att romer borde rätta in sig i ledet och anpassa sig till majoritetssamhället. Som tidigare nämnts var intentionen med uppsatsen från början att studera en mer generell mediebild av romer. Svårigheten att finna artiklar om romer i en mer vardaglig kontext tyder på osynliggörande. Detta kvarstår att diskutera och Morris (2000) mening att ett mer allmänt medieutrymme för romer och andra minoritetsgrupper skulle förändra bilden och behandlingen av dessa grupper. Minoritetsgruppen romer drabbas av dessa negativa diskurser, visst det handlar om en kriminell kontext men att ”romskheten” sätts samman med kriminaliteten på detta sätt återskapas och befästs negativa bilder.

Under arbetets gång återkommer frågan om relevansen av att etikettera utifrån kultur, etnicitet och/eller grupptillhörighet. Vad är det som gör att journalisterna i dessa artiklar väljer att nämna ”det romska”? Richardson (2006) menar att en förklaring är att denna andrefiering och stereotypisering säljer lösnummer, att den negativa etiketteringen passar in i majoritetsbefolkningens fördomar om romer (Erjavec 2001; Richardson 2006). Oavsett anledning av att etikettera individer till en viss (grupp-) tillhörighet så är det en stor makt hos journalister och redaktörer som befäster diskursernas ”sanningar”. De sex artiklarna som ligger till bakgrund för studiens analys kan inte ensamma beskriva en helhet, men de lyfter tillsammans fram delar av den och skisserar olika diskurser. Samtidigt finns det fler artiklar och fall där romer varit inblandade utan att medias våldsamma behov att etikettera dem som just romer kommit i ljuset.

Medias bilder och sanningar påverkar andra sociala element och praktiker som exempelvis socialt arbete. Ett utav målen för socialt arbete är social förändring för att minska sociala klyftor (Allan et al. 2009). Här har nu en möjlig orsak till social ojämlikhet granskats,

nämmligen diskriminering och antiziganism. Dessa två försvårar utvecklingen av social rättvisa och står i vägen för ett antirasistiskt socialt arbete som social praktik. Fortsatt analys av diskurs, media och diskrimineringsmekanismer är förutsättning för att fullfölja kritiskt socialt arbete med möjlighet att överbrygga sociala klyftor och orättvisa.

Som blivande socialarbetare är det nödvändigt att se sig själv som en del av det sociala arbetets praktik i vilken diskurser uppstår, fortlever och internaliseras. Som sociala aktörer är vi både skapare av diskurserna som omger oss och samtidigt ibland maktlösa inför dem. Socialarbetare som alla andra grupper påverkas av mediala diskurser och sanningar, av vad som syns och inte syns. I mötet med utsatta individer och grupper, i arbetet med att minska de sociala orättvisorna bör det vara av allra största vikt att bära på medvetenhet om maktstrukturer, om sin egen plats i maktrelationer och diskurser. För att bedriva kritiskt socialt arbete för social förändring blir denna medvetenhet som bland annat lyfts fram i denna studie och de omgivande forskningsprojekten ovärderlig.

7.4 Förslag till framtida forskning

Under arbetet med denna uppsats har flera frågor dykt upp. Frågor som befunnit sig utanför denna uppsats avgränsningar, syfte och forskningsfrågor, men som ändå är intressanta och viktiga i förståelsen av mediebilder, diskurser och diskriminering. Artiklarna som analyserats i denna studie fokuserar eller omnämner romers relation till kriminalitet. En jämförande analys med liknande artiklar som inte innefattar etiketten romer hade varit intressant och givande att genomföra. På samma sätt skulle undersökningar av mottagarnas, läsarnas, respons på dessa artiklar kunna bringa fördelaktig kunskap i jakten på betydelsen och konsekvenserna av mediebilder. Hur upplever läsare att de påverkas av diskurser och mediebilder? Diskursanalys av annat material från andra praktiker vore också intressant att ta del av; hur framställs romer och kriminalitet i journaler, förundersökningar, domar etcetera? Och hur upplever rättsväsendet dessa diskurser? Men den fråga som cirkulerat flitigast hos uppsatsförfattaren är den om huvudrollsinnehavarna – hur läser individer med annan förståelse dessa artiklar? Hur påverkar dessa diskurser de individer och grupper som identifierar sig som romer eller av romskt ursprung? En avslutande frågeställning är vad minoritetsstatusen gjort för de romska grupperna och om det föreligger skillnader mellan hur de olika nationella minoriteterna framställs i media.

8. KÄLLFÖRTECKNING

Analysmaterial (se även bilaga)

Castelius, O. (2001). "Den döde var massmördare", i *Aftonbladet* 2001-01-14:
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article8215.ab>, Hämtad 5/12 2010 kl. 12.27

Holender, R. (2007). "Han flyr förklädd till kvinna", i *Expressen* 2007-02-09:
<http://www.expressen.se/nyheter/1.119161/han-flyr-forkladd-till-kvinna>, Hämtad 9/12 2010 kl. 9.15

Klint, L. (2007). "Därför startar Malmös romer krig mot knark", i *Expressen* 2007-02-09:
<http://kvp.expressen.se/nyheter/1.194338/darfor-startar-malmos-romer-krig-mot-knark>,
Hämtad 5/12 2010 kl. 12.28

Orrenius, N. (2005). "Romsk rättegång ska behandla storbråket", i *Sydsvenskan* 2005-04-07;
<http://www.sydsvenskan.se/lund/article97583/Romsk-rattegang-ska-behandla-storbraket.html>,
Hämtad 5/12 2010 kl. 12.25

Wahldén, C. (2005). "Man skjuten i centrala Karlstad", i *Svenska Dagbladet*:
http://www.svd.se/nyheter/inrikes/man-skjuten-i-centrala-karlstad_407755.svd, Hämtad 9/12
2010 kl. 9.17

Victoszon, A. (2010). "Hallick dömdes – i romsk domstol", i *Aftonbladet* 2010-11-24:
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article8171104.ab>, Hämtad 14/12 2010 kl. 16.43

Artiklar

Erjavec, K. (2001). "Media representation of the discrimination against the Roma in Eastern Europe: the case of Slovenia", i *Discourse & Society*, Vol. 12(6): 699-727, 2001

Kabachnik, P. (2009). "England or Uruguay? The persistence of place and the myth of the placeless Gypsy", i *Area*, Vol. 42, No. 2; 198-207, 2010

Morris, R. (2000). "Gypsies, Travellers and the Media: Press regulation and racism in the UK", i *Communication Law*, Vol. 5, No. 6; 213-19 2000

Richardson, J. (2006). "Talking about Gypsies: The Notion of Discourse as Control", i *Housing Studies*, Vol. 21, No. 1; 77-96, 2006

Böcker

Allan, J., Briskman, L. & Pease, B. (red.) (2009). *Critical social work: theories and practices for a socially just world*. (2nd ed.) Crows Nest, N.S.W.: Allen & Unwin.

Bergström, G. & Boréus, K. (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (2., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Börjesson, M. & Palmblad, E. (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Dominelli, L. (2008). *Anti-racist social work*. (3rd ed.) Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: textual analysis for social research*. New York: Routledge.

Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. (2nd ed.) Harlow: Longman.

Giddens, A. & Griffiths, S. (2007). *Sociologi*. (4., omarb. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Loomba, A. (2008). *Kolonialism/Postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält*. (2., [omarb. och utvidgade] uppl.) Stockholm: Tankekraft..

Quinn, M. (2009). "Towards anti-racist and culturally affirming practices" i Allan, J., Briskman, L. & Pease, B. (red.) (2009). *Critical social work: theories and practices for a socially just world*. (2nd ed.) Crows Nest, N.S.W.: Allen & Unwin.

Svanberg, I. & Tydén, M. (2005). *Tusen år av invandring: en svensk kulturhistoria*. (3. uppl.) Stockholm: Dialogos.

Thörn, H., Eriksson, C. & Eriksson Baaz, M. (red.) (1999). *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.

Van Dijk, T.A. (2008). *Discourse and power*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Wikström, H. (2009). *Etnicitet*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

BBC, "France to shut illegal Roma camps and deport migrants"

<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-10798440>, Hämtad 15/11 2010 kl. 12.16

Dagens Nyheter, "Romska läger ska rivas i Frankrike",

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/romska-lager-ska-rivas-i-frankrike-1.1145064>, Hämtad 19/11 2010 kl. 12.38

Kulturförvaltningen, Stockholm Stad,

<http://www.kultur.stockholm.se/default.asp?id=12751>, Hämtad 25/11 2010 kl. 09.52

New York Times, "Sarkozy Toughens on Illegal Roma"

<http://www.nytimes.com/2010/07/30/world/europe/30france.html>, Hämtad 19/11 2010 kl. 12.36

Nationalencyklopedin, a,

<http://www.ne.se/massmedier>, Hämtad 19/11 2010 kl. 09.11

Nationalencyklopedin, b,

<http://www.ne.se/media/1186260>, Hämtad 19/11 2010 kl. 09.09

Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter,

http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?id=33&module_instance=5&action=pod_show, hämtad 11/10 2011. Kl. 14.30

Romadelegationen, a,

http://www.romadelegationen.se/extra/pod/?id=12&module_instance=1&action=pod_show&navid=12, Hämtad 19/12 kl. 14.49

Romadelegationen, b,

http://www.romadelegationen.se/extra/pod/?id=42&module_instance=1&action=pod_show&navid=42 Hämtad 19/12 kl. 15.01

Romadelegationen, c,

http://www.romadelegationen.se/extra/pod/?id=155&module_instance=1&action=pod_show&navid=155 Hämtad 19/12 kl. 15.03

Svenska Dagbladet, ”Romska läger ska rivras i Frankrike”

http://www.svd.se/nyheter/utrikes/romska-lager-ska-rivas-i-frankrike_5055443.svd, Hämtad 19/11 2010 kl. 12.39

Sveriges Radio,

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3886894>
Hämtad 15/11 2010 kl. 12.23

Rapporter

Diskrimineringsombudsmannen, ”Diskriminering av romer i Sverige”,

<http://www.do.se/Documents/Material/Gamla%20ombudsm%C3%A4nnens%20material/romarapportensv05.pdf>, Hämtad 15/11 2010, kl. 11.05

Palosuo, L. (2008). ”En inventering av forskningen om romer i Sverige”, Centrum för multietnisk forskning, Uppsala Universitet,

<http://www.valentin.uu.se/research/Forskningsoversikt%2014%20nov2.pdf> Hämtad 7/12 2010 kl. 14.28

Referenslitteratur

Fonseca, I. (1998). *Begrav mig stående: zigenarna och deras resa*. Stockholm: Ordfront.

Utredningar

Statens Offentliga Utredningar, (2010:55) ”Romers rätt – En strategi för romer i Sverige”,

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/00/25/66e467ad.pdf>, Hämtad 15/11 kl. 11.58

Statens Offentliga Utredningar, (2006:21), ”Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen”,

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf>, Hämtad 19/11 2010 kl. 15.08

Statens Offentliga Utredningar, (2005:41), ”Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering”,

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/56/42/11dab91b.pdf>, Hämtad 22/11 kl. 13.55

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/56/42/0fe4bb11.pdf>, Hämtad 22/11 kl. 13.55

BILAGA

ARTIKEL 1.

DEN DÖDE VAR MASSMÖRDARE

Blodshämnd bakom mordet vid Centralen

I går anhölls en 36-årig man för mordet utanför Centralen i Stockholm.

Hans pappa mördades för 20 år sedan - av den 42-åring han sköt ihjäl i bilen.

Aftonbladets kartläggning tyder på att dödsskjutningen är en blodshämnd.

En mycket tragisk historia ligger bakom det brutala mordet i förrgår.

Den börjar för 20 år sedan i Stockholmsförorten Brandbergen och visar att de finska romerna fortfarande tycks praktisera blodshämnd.

Den 8 september 1980 mördades fyra finska romer av en 22-åring som just skrivits ut från rättspsykiatrisk tvångsvård.

Morden utfördes på natten efter en utdragen spritfest, där 22-åringen, tre andra män och en kvinna deltog.

Dödade alla i lägenheten

När de tre männen somnat vid fyratiden på morgonen våldtog 22-åringen kvinnan under vapenhot. Under våldtäkten råkade han av misstag avlossa sin pistol och döda henne.

Skottet väckte männen i rummet bredvid, varav en var kvinnans fästman och en hennes bror.

22-åringen dödade alla i lägenheten. När offren hittades hade de skjutits och fått halsarna avskurna.

Den döda 20-åriga kvinnan hade han nödtorftigt gömt genom att slänga ner i hisschaktet. Hon hittades därför först dagen efter.

Bara någon vecka tidigare hade han fått sin första permission från Karsuddens rättspsykiatriska klinik. Den gången var han dömd för en mycket brutal våldtäkt.

Den nu gripne 36-åringen var bara 16 år då, men polisen fruktade ändå att det som inträffade i förrgår skulle ske. Den 9 september 1980 sa dåvarande chefen för våldsbrottsenheten Jan Magnusson till Aftonbladet:

Befarade hämndaktioner

- Vi befarar att morden kan leda till hämndaktioner.

Mördaren greps i Göteborg bara två dagar efter massmordet. Han hade offrens blod på sin skjorta, byxor och kalsonger. I mars 1981 dömdes han av Handens tingsrätt till rättspsykiatrisk vård och utvisning.

Sedan dess har han suttit i fängelse ett flertal gånger och frigavs i september 2000 från ett längre fängelsestraff på Hallanstalten.

Den anhållne 36-åringen som i går förmiddag anmälde sig själv till polisen är son till en av de mördade i Brandbergen och brorson till den våldtagna och mördade kvinnan.

Han tros ha begått mordet för att hämnas fadern och fastern.

Kommer från drabbad familj

Polisen är ännu mycket förtegen.

- Han är hörd och skäligen misstänkt. Häktningens framställan kommer troligen att lämnas in under söndagen, säger Lars Mark-lund vid polisen i Stockholm.

Enligt uppgifter till Aftonbladet har personer i den nu mordmisstänkte 36-åringens omgivning väntat på att något skulle hända. Han kommer från en familj som drabbats mycket hårt av brutala brott.

Före mordet på pappan och fastern i Brandbergen hade ytterligare tre av hans fars syskon mördats.

Trots att många finska romer säger att blodshämnd inte praktiseras längre pekar helgens dödsskjutning på motsatsen. Det bekräftas också av de experter som Aftonbladet talat med.

Den nu mördade 42-åringen föddes i Finland och vistades på olika barnhem under stora delar av sin uppväxt. Föräldrarna lämnade tidigt bort honom med motiveringen att han var "mer eller mindre dum i huvudet eller helt tokig" enligt förundersökningen från 1980.

När familjen flyttade till Sverige hade han bara gått ett år i finsk skola. Pappan stannade kvar i Finland för att avtjäna ett flerårigt fängelsestraff för dråp och invalidiserades senare efter en hämndaktion från den drabbade familjen.

42-åringen dömdes för en lång rad brott under sin ungdom. Vid tiden för massmordet i Brandbergen hade han försökspermission från psykiatrisk tvångsvård på Karsudden för en brutal våldtäkt.

Satt av flera fängelsestraff

Efter mordet i Brandbergen har han vårdats fem år inom rättspsykiatri samt avtjänat en stor mängd fängelsestraff för olika vålds- och egendomsbrott.

Den nu anhållne 36-åringen misstänks för att i fredagskväll ha tömt sitt pistolmagasin genom den öppna sidorutan på 42-åringens bil utanför Centralen i Stockholm.

Han dödade mannen som dödade hans faster och hans pappa.

Han skottsbadade 42-åringens 49-åriga kvinna.

Den mordmisstänkte 36-åringen är känd av polisen och talar ingen svenska. Större delen av hans familj bor i dag i Finland.

[Olle Castelius](#)

Publicerad: 2001-01-14

Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article8215.ab>

© Aftonbladet

ARTIKEL 2.

HAN FLYR FÖRKLÄDD TILL KVINNA

Den morddömde Veija Borg, 36, som rymde under en permission för två veckor sedan misstänks ha flytt till Åbo. Vi har uppgifter om att han rör sig bland folk förklädd till kvinna, uppger en poliskälla för Expressen.

Det var under en permission från Österåkeranstalten den 9 juli som Veija Borg inför ögonen på sin fängvårdare rymde klockan 17.30.

Kvinnoklädd och beväpnad

Det dröjde 35 minuter innan länskommunikationscentralen i Stockholm larmades om rymningen. En och en halv timme senare bröt polisens piketstyrka upp dörren till Veija Borgs familjs bostad bara för att finna den övergiven. – Rikslarm med mannens signalement och vad han var dömd för gick ut till alla polis-stationer i Sverige, liksom till övriga nordiska länder, säger Lars Johansson, vakthavande på rikskommunikationscentralen.

Har släkt i Finland

Polisen misstänkte tidigt att Veija Borg skulle ta sig till Finland, där han har släkt och vänner. Nu berättar en poliskälla för Expressen att Borg synts i södra Finland och nu senast i Åbo. – Han ska vara beväpnad och gå i kvinnokläder. Den fängvårdare som eskorterade Borg under permissionen hade till uppgift att vara ett moraliskt stöd, inte att ingripa vid en eventuell rymning.

Hans bror har erkänt

Veija Borg är dömd till livstids fängelse för att ha skjutit ihjäl en 38-årig man i Upplands Väsby, norr om Stockholm, 1998. I livstidsdomen står att motivet för mordet skulle ha varit att Veija fem månader tidigare hade blivit förolämpad av offret ”på ett för den zigeniska kulturen grovt kränkande sätt”. Hans bror – som är dömd för 44 brott och erkänt alla dessa – har tagit på sig dödsskjutningen, men inte blivit trodd av polis och åklagare.

FAKTA/Nekar till mord

- Veija Borg är mot sitt nekande dömd till livstids fängelse för mord. Han har ansökt om resning, men fått avslag i högsta domstolen.
- Veija Borg, mordoffret och flera av vittnena är finska romer. Romska samhällen har ofta strikta levnadsregler och egna lagar. Brott mot finsk-romsk lag bestraffas med förlorad heder och uteslutning.
- TV4:s samhällsmagasin ”Kalla fakta” har granskat mordet som Veija Borg dömts för och presenterat uppgifter som kan tala för hans oskuld.

Robert Holender

Publicerad 09 feb 2007 08:42

Uppdaterad 24 jul 2004 05:21

URL till denna sida: <http://www.expressen.se/nyheter/1.119161/han-flyr-forkladd-till-kvinna>

ARTIKEL 3.

DÄRFÖR STARTAR MALMÖS ROMER KRIG MOT KNARK

MALMÖ. Nu startar romerna i Malmö krig mot knarkhandeln i sina egna led.

Vi måste rädda våra ungdomar från att dö ut, säger Stefan Palison, ordförande i romernas riksförbund.

I går samlades tio hövdingar, det så kallade kabinettet, i Malmö. Allvarliga, äldre män, som efter långa diskussioner enades om hårda åtgärder mot narkotikan. –Vi kommer utan pardon att anmäla alla misstankar om narkotikabrott. Och vi kommer att kräva av regeringen att de som döms till minst ett års fängelse utvisas ur landet, fortsätter Stefan Palison. Bakgrunden är att narkotikan fått ett allt starkare fäste bland romerna. Både i försäljnings- och missbrukarleden.

Många döda av överdoser

Många unga romer har dött av överdoser. Senast förra veckan begravdes en av dem vid den uppmärksammade ceremonin i Lund där det utbröt skottlossning och slagsmål. Polisen ser med oro på utvecklingen. – Romerna är en av de största grupperna som langar och säljer amfetamin och heroin. Det skapar också starka motsättningar mellan olika klaner och släkter, säger kriminalinspektör Sven Pettersson, som arbetar heltid med att stävja brottsligheten bland romerna.

Befarar öppet krig

Han befarar öppet krig mellan dem som vill få bukt med narkotikan och de familjer och karteller som driver handeln i organiserad form. – Men det finns ingen återvändo, säger Stefan Palison. Knarket splittrar oss och dödar våra unga. Det måste rensas ut. Han ser fram emot ett bättre samarbete med myndigheterna. Och ett starkare stöd.

Polisen är överraskad

– Jag är positivt överraskad och välkomnar förstås initiativet, säger Sven Pettersson. Den 7 maj samlar riksförbundet alla romska organisationer och familjeöverhuvuden till ett storting där beslutet ska presenteras. – Vi ska förmå alla att engagera sig och aktivt delta i kampen mot narkotikan, säger Stefan Palison.

FAKTA

En förföljd grupp

I Sverige finns cirka 40 000 romer varav drygt 6 000 i Skåne, omkring 5 000 av dem i Malmöområdet.

I hela Europa lever mellan tio och tolv miljoner romer, de flesta i utkanten av samhället under mycket svåra förhållanden.

Förbudet för romer att gå i skola upphävdes i Sverige 1959.

1965 fick romer rätt att studera i grundskola och rätt till fast boende.

1970 förbjöds rasdiskriminering i Sverige.

1999 beslutade riksdagen att ge romerna minoritetsstatus.

Blodshämnd praktiseras fortfarande bland finska romer.

I Sverige hålls särskilda insynsskyddade rättegångar, s k kriser, mot romer som brutit mot regler och lagar.

Inom kort utdöms straff mot dem som var inblandade i knivbråk och skottlossning vid begravningen i Lund förra veckan.

Böter och utslutning är troliga straff.

Att besöka sjuka och döende är en förpliktelse för en rom.

Mellan en halv och en miljon romer dog i tyska koncentrationsläger under andra världskriget.

I Auschwitz var Joseph Mengele särskilt intresserad av romska barn.

Lars Klint

Publicerad 09 feb 2007 20:00

Uppdaterad 12 apr 2005 10:50

URL till denna sida: <http://kvp.expressen.se/nyheter/1.194338/darfor-startar-malmo-romer-krig-mot-knark>

ARTIKEL 4.

ROMSK RÄTTREGÅNG SKA BEHANDLA STORBRÅKET

Text: [Niklas Orrenius](#)

Publicerad 7 april 2005 16.13 Uppdaterad 9 maj 2005 8.22

En man blev knivskuren. En kvinna avlossade skjutvapen. Men polisen hålls utanför.

Storbråket efter en begravning i Lund i onsdags kommer istället att tas upp i romernas interna rättssystem. På söndag kväll hålls i Lund en romsk rättegång, en så kallad kris.

- När romer bråkar sinsemellan ska det hållas inom gruppen, säger en av den begravne 31-åringens släktingar.

Per Göransson vid Lundapolisen är uppgiven: - De vill inte ha någon insyn. Vi har fyra polisanmälningar, men om ingen tipsare dyker upp får vi svårt att gå vidare.

Straffen för den som befins skyldig vid en kris kan bli penningböter, besöksförbud eller, i värsta fall, uteslutning ur den romska gemenskapen. Minst 150 gäster var på begravningen i onsdags. Bråket började med att en kvinnlig begravningsgäst slog en annan kvinna i ansiktet med en sko. När andra gäster försökte gå emellan uppstod tumult på parkeringsplatsen vid Norra Kyrkogården. En man blev knivskuren. En kvinna avlossade flera skott med en pistol.

- Det var inga varningsskott. Hon försökte träffa, säger en av begravningsgästerna. Enligt Per Göransson på Lundapolisen handlade bråket om narkotika. 31-åringen som begravdes dog av en överdos. Enligt Per Göransson låg anklagelser mot en man som sålde knark till 31-åringen bakom bråket. - Det är vad de säger till oss i alla fall, säger Göransson. En släkting till 31-åringen som Sydsvenskan talat med tillbakavisar med kraft polisens teori.

- Det hade inget med pojken död att göra. Det är viktigt att slå fast. Han dog av en överdos, det är sant. Men bråket handlade från början om kärlek, säger släktingen.

- Det började med en gift kvinna som ska ha haft ett kärleksförhållande med en yngre man, en

man som också var på begravningen. Kvinnan anklagade en annan kvinna för att ha spridit falska rykten. Hon hade med sig skjutvapen till begravningen, säger släktingen.

Enligt 31-åringens släkting står nu två familjer mot varandra. Släktingen är chockad och besviken över att begravningen stördes av bråket.

- Oavsett vilka bråk eller familjefejder man har får det inte komma fram under en begravning. Det är uråldrig sed, säger han. Att hålla kris när tvister ska redas ut är också uråldrig sed bland romer. Kriminalinspektör Sven Pettersson i Malmö, som i flera år arbetat nära romer, kallar krisen en sorts "civil rättegång". - Domarna är äldre zigenare, så kallade hövdingar. De brukar vara fem-sex stycken. Sven Pettersson har fått sitta med vid kriser ibland.

- Men man förstår ju inget. De hålls på romanes. Kriserna kan vara bra när relationsfrågor tas upp, tycker Sven Pettersson. Men knivskärningar och pistolskott är alltför allvarliga frågor för En kris, anser han.

- Rättssäkerheten vid en kris är inte så stor. Och om polisen utreder parallellt kan det leda till att skyldiga får dubbla straff.

Polisen ska fortsätta att förhöra begravningsgäster. Men Per Göransson vid lundapolisen har föga hopp om att utredningen ska leda någonstans. Under tiden förbereder romerna sin egen rättegång. 31-åringens släkting kommer att vara med på söndag kväll, säger han.

Vem får pengarna om det blir ett bötesstraff?

- Den person som har blivit misshandlad eller förnedrad.

Varför finns det här rättssystemet?

- Romerna har alltid blivit förföljda, diskriminerade och jagade av myndigheter och poliser. Ända sedan 1500-talet har det varit så. Det gör att förtroendet för samhällets metoder att klara ut saker och ting är ytterst lågt. Vi har blivit utstötta ur samhället. Därför har ett eget rättssystem växt fram, säger 31-åringens släkting.

ARTIKEL 5.

MAN SKJUTEN I CENTRALA KARLSTAD

Publicerad: 29 mars 2005, 05.30. Senast ändrad: 12 oktober 2007, 01.17

En 36-årig man sköts till döds i centrala Karlstad sent i söndags kväll efter ett våldsamt bråk mellan två familjer. Tre män är anhållna misstänkta för mordet.

De två anställda i receptionen på hotell Scandic Winn i centrala Karlstad tryckte både på överfallslarmet och ringde polisen strax före klockan 23 på påskdagens kväll.

Orsaken var ett våldsamt slagsmål i hotellfoajén mellan sju eller åtta personer. Möbler och inredning kastades omkull. Bråket fortsatte ut på gatan och efter en stund hörde personalen skottlossning.

- En man sköts till döds kanske 40 meter från vår entré. Det fanns inga andra gäster i lobbyn när bråket pågick, men eftersom det var påskdag var det mycket folk ute, så många blev ju vittnen till mordet ute på gatan. Ingen av de inblandade var gäst på hotellet, säger Scandic Winns direktör Jonas Ekstam.

Två män i 35-årsåldern greps direkt och anhölls misstänkta för mord. En av dem hade lindriga skador och fördes först till sjukhuset i Karlstad för vård. Ytterligare en misstänkt man anhölls i sin frånvaro. Polisen sökte efter honom med hundpatruller under natten till måndagen, men han greps först vid 15-tiden i går.

- Det var ett bråk

mellan två romska familjer. Den ena familjen är bosatt i Karlstad medan den andra kommer från södra Sverige. De är kända av polisen sedan tidigare, säger Thore Persson, vakthavande befäl vid polisen i Värmland.

Han vill inte kommentera vad för slags vapen 36-åringen sköts i huvudet med och inte heller om polisen har hittat något mordvapen. Polisen berättar inte heller vad de misstänkta har sagt i förhör eller vem av dem som tros ha avlossat vapnet.

- Vi har även hört vittnen och andra familjemedlemmar under natten, men motivet är inte känt än, säger Thore Persson.

Polisen visste tidigt vem den tredje misstänkte mannen är, vad han heter och var han bor.

- Gripandet skedde i närheten av Karlstad och var helt odramatiskt. Nu pågår ett intensivt arbete med att förhöra de misstänkta, säger Helena Newton, vakthavande befäl vid Karlstadspolisen.

Under ett halvt dygn missade Värmlandspolisen att utfärda rikslarm efter den tredje misstänkte medgärningsmannen. Klockan elva på tisdagsförmiddagen, nästan tolv timmar efter mordet, var inget rikslarm utfärdat:

- Vi trodde det var gjort när vi gick på vårt pass, men det verkar inte vara så. Vi håller på med det nu. Förseringen spelar ingen roll, säger Thore Persson.

För hotelldirektören Jonas Ekstam har det viktigaste varit att ta hand om de två anställda som

blev vittne till slagsmålet som sedan ledde till mord:

- De har fått träffa hotellets krisgrupp och kommunens krisgrupp. De tyckte själva att de var i bra balans, men kommer att kontaktas igen för eventuellt mer stöd. Ingen av dem blev själva hotade, säger Jonas Ekstam.

- För oss var det här okända personer. Vi vet inte vad som har hänt och har ingen aning om vad de bråkade om.

Hotellet höll öppet som vanligt under gårdagen.

Christina Wahldén

ARTIKEL 6.

HALLICK DÖMDES – I ROMSK DOMSTOL

”Det var en uppgörelse”

Den 14-åriga flickan såldes till ett 100-tal män.

En av hallickarna frikändes – men dömdes till dryga böter i romernas egen domstol, avslöjas i ”Uppdrag granskning” i kväll.

Den då 14-åriga romska flickan är begåvningshandikappad, och utnyttjades av två tjejkompisar, då 17 och 19 år.

De sålde henne till ett hundratal män i Malmöområdet för 500 kronor i halvtimmen.

En tredje hallick, en man, pekades ut av de kvinnliga förövarna och även han åtalades, men i tingsrätten tog kvinnorna plötsligt tillbaka sina utpekanden och mannen friades.

SVT:s ”Uppdrag granskning” avslöjar i kväll att mannen ändå blev dömd – av romernas egen domstol ”Romani kris”.

Fick betala familjen

Straffet blev två års uteslutning ur den romska gemenskapen och ett stort bötesbelopp till den utnyttjade flickans familj.

– Han fick en fribiljett. Vi kom överens med familjen. Det var en uppgörelse, säger den 14-åriga flickans egen pappa i programmet.

Den 19-åriga kvinnliga hallicken dömdes till fem års uteslutning, ”magerdo”.

– Jag får inte gå hos folk, jag får inte sitta hos dem, jag får inte prata med dem, jag får inte dricka kaffe och äta mat med andra romer, säger hon.

Romani kris är något romer inte pratar om, det hålls inom kulturen.

”Polisen gjorde inget”

Ett 100-tal gärningsmän i koppleraffären går fortfarande fria. Romani kris var ett sätt för 14-åringen att få upprättelse, enligt pappan:

– Jag försökte få polisen att ta hand om det här. Men de har inte gjort någonting. När polisen och alla har svikit oss, då måste våra lagar komma fram.

[Andreas Victorzon](#)

Publicerad: 2010-11-24

Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article8171104.ab>

© Aftonbladet